

Ο τιμαλφέστατος τίτλος της ιδιοκτησίας στο Ζαγόρι

«Αὐτονομία, αὐτοδιοίκηση και πλήρη ἀτέλεια» ζήτησαν οἱ Ζαγορίσιοι στὰ 1430 ἀπὸ τὸν Καρὰ Σινὰν Πασὰ γιὰ νὰ συνθηκολογήσουν μαζί του. Καὶ οἱ Τούρκοι τὰ παραχώρησαν.

Αὐτὰ ἀποτέλεσαν τὴ βάση καὶ τὸ θεμέλιο τῶν τόσο γνωστῶν προνομίων τοῦ Ζαγορίου. Μ' αὐτὰ ἐξασφαλίστηκε ἡ ἀτομικὴ ιδιοκτησία, ἡ ὁποία μαζί με τὴν αὐτοδιοίκηση ἀνάδειξε τὸ Ζαγόρι κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας σὲ πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἐστία. Ἡ διατήρηση ἀπὸ τοὺς προγόνους μας τῆς ἀτομικῆς ιδιοκτησίας στὸ Ζαγόρι θεωρεῖται ἀπὸ ὅλους σὰν γεγονὸς μεγάλης σημασίας. Ὁ σοφὸς Ζαγορίσιος λόγιος καὶ ἱστορικὸς Ἰ. Λαμπροῖδης ἔγραφε σχετικὰ: «Ἡ ἰσχὺς τῶν ἐν Κων) πόλεϊ ἐμπορευομένων Ζαγορίων... διέσωσε τὸν τιμαλφέστατον τίτλον τῆς ιδιοκτησίας...» Καὶ ἄλλου ὁ ἴδιος τονίζει: «Καὶ ἡ ἀκαταγώνιστος ἀντίστασις (τῶν Ζαγορίσιων) συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀκινήτου τοῦ Ζαγορίου κτήσεως!»: Ὁ Π. Ἀραβαντινὸς πάλι σημειώσε: «...τῶν προεκτεθειμένων περιούχων (τῆς Ἠπείρου) αἱ γαῖαι εἰσὶν ἀπασαί σχεδὸν ἐθνικαὶ ἡ ιδιοκτησία τῶν ἐν Ἰωαννίνους καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Ἠπείρου ὀθωμανιτῶν, οἰκογενειῶν. Καὶ μόλις ἡ τοῦ Ζαγορίου ὡς ἐκ θαύματος διετήρησε τὴν ἐλευθέραν νομὴν καὶ κατοχὴ τοῦ οὐσιωδεστέρου μέρους τῶν γαιῶν τῆς...»

Θαύμα λοιπὸν θεωρεῖται τὸ ὅτι ἔγινε κατορθωτὸ κατὰ τὰ μαῦρα χρόνια τῆς Τουρκικῆς σκλαβιάς νὰ σωθεῖ ἡ ιδιοκτησία στὸ Ζαγόρι. Κανένα χωριὸ τοῦ δὲν ἔγινε τσιφλίκι. Οὔτε μιὰ σπιθαμὴ τόπο ἀφῆσαν οἱ Ζαγορίσιοι νὰ γίνῃ Τουρκικὸς. Καὶ αὐτὴ ἀκόμα ἡ ἀρπαχτικὴ μανία τοῦ Ἀλῆ Πασὰ κάμφθηκε μπρὸς στὴν ἀντίστασιν τῶν Ζαγορίσιων.

Στὰ πλαίσια τῆς ζηλευτῆς τότε αὐτοδιοίκησης οἱ Ζαγορίσιοι εἶχαν καθορίσει τίς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις πού βοηθοῦσαν ὥστε ὁ καθέννας νὰ εἶναι πραγματικὸς νοικοκύρης στὴν περιουσία του. Ὅλα ὅσα ἀφοροῦσαν τὸ θέμα τῆς ἀτομικῆς ιδιοκτησίας ἦταν ρυθμιζόμενα με συνθεση καὶ δικαιοσύνη, ὡς τὴν τελευταία λεπτομέρεια. Ἀπόλυτος σεβασμὸς ἀπ' ὅλους πρὸς τὴν ξένῃ ἀτομικῇ ιδιοκτησίᾳ. Αὐτὸ ἀποτέλεσε τὴν ἀρχὴ καὶ τὴ βάση νὰ δημιουργηθεῖ νοικοκυριὸ καὶ τάξη, πού καὶ σήμερα θαυμάζεται ἀπ' ὅλους.

Κάθε νοικοκύρης Ζαγορίσιος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτῃ ὅπως ᾔθελε καὶ ἀνάλογα με τίς ἀνάγκες του τὴν ἀτομικὴ του ιδιοκτησία. Τὴν πουλοῦσε, τὴν ἔδινε γιὰ προίκα, γιὰ κληρονομία, τὴν ἀφιέρωνε κλπ ὅπως καὶ ὅπου ᾔθελε. Τὰ λεγόμενα «σοιρούτια» ἀποτελοῦσαν βασικοὺς ἀλλὰ καὶ δικαιοτάτους κανονισμοὺς, ρυθμιστικοὺς γιὰ ὅλα τὰ θέματα. Με τοὺς γραπτοὺς τίτλους, πού

ἴσχυαν τότε (πωλητήρια, προικοσυμβόλαια, διαθήκες, δωρητήρια κλπ) καὶ με ἄλλους ἀπὸ τὸ Τούρκικο δημόσιο (ταπιά, χοτζέτια) οἱ Ζαγορίσιοι διασφάλιζαν τὴν ιδιοκτησία με τὸν καταρτισμὸ τοῦ κώδικα τοῦ χωριοῦ ἢ τῆς ἐκκλησίας, ὅπου ἦταν γραμμένα ὅλα τὰ κτήματα κάθε νοικοκύρη. Παράλληλη, ἀλλὰ πολὺ σίγουρη ἐργασία ἦταν ἡ σύνταξη καὶ ἄλλων χαρτιῶν πού λέγονταν συνορολόγια (συνορλεμέδες). Σ' αὐτὰ καταγράφονται με κάθε λεπτομέρεια τὰ σύνορα τοῦ κάθε κτήματος (σπίτι, χωράφι, ἀμπέλι, ρουμάνι, περιβόλι, κήπος, μαντρί κλπ). Καμμιά ἀκαταστασία ἢ ἀταξία δὲν παρατηροῦνταν. Κάθε μικροδιαφορὰ ἢ παρεξήγηση, ρυθμίζονταν ἄμεσα με τὸν πῶς δίκαιο τρόπο ἀπὸ τὰ ἀρμόδια συλλογικὰ ὄργανα τοῦ χωριοῦ ἢ τοῦ «Κοινοῦ τῶν Ζαγορίσιων».

Ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Ἠπείρου ἀπὸ τοὺς Τούρκους δημιουργήσε ἀναστάτωση στὸ Ζαγόρι ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἀτομικῆς ιδιοκτησίας. Οἱ ἀρμόδιοι δὲν φρόντισαν, σύμφωνα με τὰ ἀφθονα καὶ πού δὲν ἐπιδέχονται ἀμφισβήτηση στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἴσχυαν κατὰ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς νὰ καταρτιστοῦν τὰ ἐπίσημα πιά Ἑλληνικὰ κτηματολόγια. Δημιούργησαν ἀλληλοσυγκρουόμενη πολυνομία καὶ ἐπεξέτειναν, σκόπιμα ἴσως τὸ γραφειοκρατικὸ καθεστῶς καὶ στὴν ἀπελευθερωμένη Ἠπειρο, πράγμα πού δημιούργησε πραγματικὸ χάος. Ἔτσι μέσα σὲ λίγα χρόνια ἀπ' τὴν ἀπελευθέρωσή μας καταντήσαμε στὸ Ζαγόρι ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτὸ «νὰ μὴ γνωρίζῃ ἡ σκύλα τὸν ἀφέντη τῆς» ὅπως λέγει ἡ λαϊκὴ παροιμία.

Τὸ πατροπαράδοτο νόημα τῆς μικρῆς ἀτομικῆς ιδιοκτησίας χάθηκε, ἐκημενίστηκε. Ὁ παλιὸς σεβασμὸς πρὸς αὐτὴ σιγά - σιγά ξεθώριασε. Με τίς καινούριες μορφές ζωῆς, πού παρουσιάστηκαν, δημιουργήθηκαν γιὰ τὴν ἀτομικὴ ιδιοκτησία καινούριες συνθήκες πολὺ ἐπιζήμιες, ὅχι μόνο γιὰ τὸ Ζαγόρι, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ἔθνος.

Ὁ ἀντικειμενικὸς ἐρευνητὴς θὰ διαπιστώσει, ὅτι αἰτία τοῦ κακοῦ εἶναι ὁ μὴ ἔγκαιρος καταρτισμὸς τῶν κτηματολογίων με κάθε χωριό. Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀποτελεῖ, ἰδιαίτερα γιὰ τὸ Ζαγόρι, αἷτημα καντὸ καὶ ἐπεῖγον. Ὅσο παραμένει ἄλυτο τόσο θὰ παρουσιάζει ἐπιζήμιες ἐπιπλοκές, με γενικότερους ἀντίπττυπους.

Τὸ Ζαγόρι ζητάει τὴν κατοχύρωση τῆς ἀτομικῆς ιδιοκτησίας με τὸν ἄμεσο καταρτισμὸ τῶν κτηματολογίων. Εἶναι ἓνα αἷτημα δικαιοτάτο πού ἀπορρέει ἀπὸ συνταγματικὴ ὑποχρέωση. Δὲν νοεῖται ἀστικὸ καθεστῶς στὴ χώρα μας, χωρὶς κατοχύρωση τῆς μικρῆς ἀτομικῆς ιδιοκτησίας. Καὶ κατοχύρωση τῆς ἀτομικῆς ιδιοκτησίας δὲ γίνεται χωρὶς σύνταξη κτηματολογίων.

Τὴν ἐπίλυση τοῦ σοβαροῦ αὐτοῦ θέματος ἡ ἐφημερίδα μας θὰ τὴν κάνει βασικὴ τῆς ἐπιδιώξεως, ἐπειδὴ πιστεύει ἀπ' αὐτοῦ πρὲς ν' ἀρχίσῃ τὸ νοικοκύρεμα τοῦ Ζαγοριοῦ. Γιατὶ πρέπει τέλος πάντων ὁ τιμαλφέστατος τίτλος τῆς ιδιοκτησίας πού ἀγωνίστηκαν οἱ πρόγονοί μας νὰ διασώσουν, νὰ κατοχυρωθεῖ.

Ἡ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚὴ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΛΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΜΙΑ ΑΡΧΗ

Τοῦ ΛΕΩΝΙΔΑ ΤΣΑΟΥΣΗ

Ἦρθε τὸ καλοκαίρι. Ἡ καλλίτερη ἐποχὴ τοῦ χρόνου γιὰ τὸ Ζαγόρι. Καὶ γιὰ τοὺς Ζαγορίσιους. Αὐτοὺς πού ζοῦν στὰ χωριά τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ ὑποφέρουν, κάπως ἀπ' τὴν «κλεισμάρα» τοῦ χειμῶνα — φέτος ἦταν ἀρκετὰ βαρύτερος. — Ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους πού εἶναι μόνιμα ἐγκαταστημένοι στὶς πόλεις καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς πατρίδας μας. Ἀκόμα καὶ στὸ ἐξωτερικό. Γιατὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς δευτέρους κατορθώνουν — ὅπως τὸ σκέπτονται καὶ τὸ ἐπιθυμοῦν ὅλο τὸ χρόνο — νὰ γυρίσουν στὸ Ζαγόρι καὶ νὰ περάσουν, ἔστω λίγες μέρες στὸ πατρικὸ σπίτι. Μέσα σὲ ὑγιεινὸ, ὁμορφο περιβάλλον καὶ κοντὰ σὲ πολὺ γνωστὰ καὶ ἀγαπημένα πρόσωπα, ὅπου παίρνουν καὶ δίνουν χαρὰ καὶ ἀγάπη. Κι αὐτὸ εἶναι

τὸ ξεχωριστὸ καὶ ἀνεύρετο γι' αὐτοὺς σὲ περιβάλλοντα ἄλλα, πέρα ἀπ' τὸ Ζαγόρι.

Γι' αὐτὸ κάνω τώρα μιὰ σκέψη καὶ τὴ γράφω στὸ περιοδικὸ «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ». Αὐτὸ πού ἐγὼ νὰ βοηθήσω σὲ μιὰ πρότυπη ἀνανεωτικὴ ζωὴ γιὰ τὸν τόπο ὅπως λέει ἡ ἔξια γιὰ πολλὰ συγχαρητήρια συντακτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ, στὸ ἐλπιδοφόρο μῆνυμά τῆς τοῦ 1ου φύλλου τοῦ.

Ἡ σκέψη μου εἶναι πὼς πρέπει νὰ γίνῃ μιὰ ἀρχή, ὅπως λέει καὶ τὸ ὁμορφο καὶ δραβευμένο λαϊκὸ τραγούδι. Καὶ ἡ ἀρχὴ γιὰ νὰ ξαναζήσει τὸ Ζαγόρι εἶναι ν' ἀποφασίσουν ὅλοι οἱ ξενι-

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 4η ΣΕΛ.

σημειώματα

ΞΕΠΡΟΒΟΔΙΣΜΑ

Τὸ Ζαγόρι μας ξεπροβόδισε μ' ὅλη του τὴν ἀγάπη, τὸν Νομάρχη κ. Ν. Χανό. Κι ἦταν τόσο ἐγκάρδιες οἱ εὐχὲς μας ὥστε σήμερα ὁ κ. Ν. Χανός νὰ ἔχει ἔδρα μιά ἀπὸ τὶς 4 μεγαλύτερες πόλεις τῆς Πατρίδας μας τὴν Πάτρα.

Πάντοτε θὰ τὸν συνοδεύει ἡ θύμισή μας καὶ ἡ ἀγάπη μας γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ ἔδειξε γιὰ τὸ Ζαγόρι μας. Τόσο ἀποτελεσματικὸ ὥστε σήμερα τοὺς δρόμους τοῦ Ζαγορίου νὰ τοὺς ἔχει ἀναλάβει ἡ ΜΟΜΑ. Ἔργο τῆς τάξεως τῶν τριαντα πέντε ἑκατομμυρίων.

ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΚΑΙ ΦΤΩΧΟΙ

Διαβάσαμε ὅτι οἱ διπλόηλοι τοῦ ΟΓΑ, τοῦ ὁργανισμοῦ ποὺ ἀδυνατεῖ νὰ αὐξήσει μέχρι χίλιες δραχμὲς συντάξεις τῶν ἀγροτῶν

ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑΤΑ

Τῇ λύπῃ γιὰ τὴν ἀναχώρησή τοῦ κ. Ν. Χανοῦ τὴν θεωροῦμε ἡ ἀφιξη τοῦ κ. Λουκά Φωτόπουλου στὴ θέση τοῦ Νομάρχη μας. Τέκνον γειτονικοῦ διαμερίσματος, μεγαλωμένος στὶς ἴδιες μὲ μᾶς συνθήκες μὲ πλοῦσια ψυχικὰ καὶ διοικητικὰ προσόντα.

Ὁ κ. Λουκάς Φωτόπουλος ἐντυπωσιάζει τοὺς συνομηλίτες του μὲ τὶς γνώσεις του καὶ τὴν πείρα του πάνω στὴ διοίκηση. Ἡ προὔληψη αὐτοῦ ὡς Διευτὴ Νομαρχίας στὸ Νομὸ μας τοῦ δίνει τὴν εὐχέλεια ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα νὰ δίνει λύσεις στὰ πόμπολα προβλήματα τῆς ἀγορῆς, ὁρεινῆς καὶ ἀκριτικῆς περιοχῆς μας.

Αἰσιοδοξοῦμε, ὁ κ. Λ. Φωτόπουλος νὰ συνδέσει τὸ ὄνομά του μὲ μερικά μεγάλα ἔργα τῆς περιοχῆς μας. Μ' αὐτὴ τὴν αἰσιοδοξία τὸν καλωσορίζουμε καὶ τοῦ εὐχόμαστε κάθε ἐπιτυχία στὸ βαρὺ ἔργο του.

ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ

ΖΑΓΟΡΙ

Σμαράγδινα κάστρα τὰ βουνὰ π' αἰώνια σ' ἀγκαλιάζουν
Σὺν ἀκριβὸς τοὺς γέννημα, ποὺ σὲ κοιτοῦν στὰ μάτια
στ' ἀνάβλεπμά σου λαχταροῦν καὶ κρυφαναγαλιάζουν
μέσα στὸ γέλοιο καὶ τὸ φῶς, ἀτίμητην πραγματία!

Σπαρμένο μὲς στὶς λαγκαδιές καὶ στὶς γραφτεὲς ραχούλες,
κάποιος καημὸς σὲ γέννησε κι' ἐνοῦ Θεοῦ τὸ τάμα!
Τὰ κρουσταλλένια σου νερά κι' οἱ νεραϊδοβουτσούλες
σὲ τραγουδοῦν ἀσώπαστα καὶ σὲ μεθοῦν ἀντάμα.

Καὶ μὲς ἀπ' τὴν ἀστείρευτὴ γλωσσὴ σου ἡμιρροιάδα
ποὺ σπαταλοῦν μὲς σ' ὄργιο τὰ λόγια καὶ τὰ δάση,
παίρνουν φτερά καὶ δυνάμη ψυχὴ καὶ φρονιμάδα,
σὺν ταξιδιάρικα πουλιά, σ' ὅλη τὴ γῆ, τὴν πλάση.

Τὰ χαϊδεμένα σου παιδιὰ καὶ τ' ὄνομά σου πᾶνε,
ἀπ' τὴ Βλαχιά στὴ Βενετιά καὶ πέρα ἀπ' τὸ Μισίρι
καὶ σοὺ σωρίζουν τὰ φλουριά μὲ γνώση, θρε γυνάινε,
τὴν ἀρχοντιά μὲ τὴν καρδιά παντοτεινὴ θλισίδι.

Ψηλὰ ὡς τὰ μεσοῦρανα φεγγαροβὰ καὶ λάμπει
ἡ ζητεμένη σου ἡμιρροιά, Ζαγόρι μου, λαχτάρα.
σὺ τῆς ψυχῆς μου ὁ καημὸς, ποὺ σελαγὰς σὲ θάμπει,
κι' ἂν ρημαγμένο σ' ἄφησε τῶν ταξιδιωτῶν ἡ ἀντάρα.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΡΑΛΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΖΑΜΙΧΑΣ
ΓΙΑΤΡΟΣ
(Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ)

Στὴν ὁδὸ Βερατζέρου 13 μὲς τὸ κέντρο τῆς Ἀθήνας, εἶχε τὸ ἱατρεῖο του ὁ γιατρός Γιώργος Τζαμίχας ἀπ' τοὺς Κήπους τοῦ Ζαγορίου. Στὸν ἑβδομο δροφὸ, πάνω ἀπ' τὴν στοὰ Φέξη. Ἐνα ὠραῖο ἱατρεῖο γεμάτο πάντα μὲ λουλούδια, βιβλία, χαρτιά καὶ πολὺ κόσμο. Ἀνθρώπους πολλούς, ἀπ' τὸ πρῶ ὥς τὸ βράδυ, ποὺ ἄλλοι πηγαίνουν νὰ τοὺς ἰδεῖ ὁ γιατρός, γιὰτὶ κάτι εἶχαν κι ἄλλοι —οἱ φίλοι του— γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸν γιατρός. Καὶ τοὺς δεχόταν ὅλους μὲ χαρὰ κι ἀγάπη. Μ' ἀγκαλιές κι ἐνθαρρυντικὰ λόγια καὶ μὲ τὴ δόξαση: «Ἐγὼ εἶμαι γιατρός καὶ υποχρέωσή μου εἶναι νὰ προσφέρω στὸν ἄνθρωπο, ὅτι μ' ἔχω. Αὐτὴ τὴ δόξαση, ποὺ συνήθιζε νὰ τὴν κάνει σὲ φίλους κι ἀρρώστους. Καὶ τὴν ἔκανε καὶ πραγματικότητά στοὺς δευτέρους: τοὺς ἀρρώστους του.

Κι ὅταν τελείωνε γιὰ τοὺς ἀρρώστους ἡ θεραπεία καὶ τὸν ρωτοῦσε ὁ καθένας τους: Τί νὰ πληρώσω γιατρί; — «Α! — ἀπαντοῦσε — ἔχομε καὶ πληρωμὴ... Καὶ σ' ἄλλον ἔλεγε: «Ἀφῆσε ὅτι θέλεις. Στὸς πῖο πολλούς: Τίποτε. Καὶ σὲ μερικοὺς ἔδινε καὶ τὰ φάρμακα, γιὰτὶ τάχα, δὲν τὰ βροσκοῦν ἐξω στὰ Φαρμακεία! — Ἔτσι ἔλεγε. Τὸ βράδυ δὲ ἀργὰ, ὅταν ἔφευγε κι ὁ τελευταῖος ἀρρώστος, μάζευε ὁ γιατρός τὰ λεπτὰ ἀπ' τὴν ἄκρη τοῦ γραφείου του, ὅπου ἔμεναν ἀπλωμένα ὅλη μέρα, χωρὶς νὰ καλοξέρει ποιὸ καὶ πόσα ἄφησαν. Τὰ μετροῦσε: Πεντακόσιες, χίλιες, χίλιες

πεντακόσιες, δυὸ χιλιάδες. Καὶ μονολογοῦσε: «Α, πολλὰ, πολλὰ. Εἶχαν τάχα καὶ τάφησαν ἡ τοῖς στέρησα τὸ φαγητὸ τοὺς καὶ τὸν ψωμὶ τῶν παιδιῶν τους. Ποιὸς εἶναι... Κι ἔφευγε σκεπτικὸς καὶ κορασμένος γιὰ νὰ συνεχίσει τὴν ἄλη μέρα τὰ ἴδια γιὰ πολλὰ χρόνια. Ἐφίκασε ἱατρεῖο, διαμερίσματα, σπῆτι. Βοήθησε τοὺς δικαίους. Βοήθησε φτωχοὺς, ὀρφανὰ γέροντες σπουδαστές, φοιτητές. Ἐστειλε δῶρα (τηλεοράσεις) σ' ὅποιον μακαριωμένον φυλάκισα τοῦ στρατοῦ μας στὰ σύνορα. Ἐνίσχυσε καὶ μαθητικά συστήματα μὲ πρόμα, σερβίτσια καὶ χρήματα σ' ἀσχολεῖα τῆς Ἡτείου μας.

Ὅλα μ' αὐτὰ τὰ λεπτὰ, ποὺ τοῖς ἄφησαν κι ὅσα τοῖς ἄφησαν αὐτοῖς, ποὺ ἔκανε καλὰ μὲ τὶς ἀσπράματτες φροντίδες του.

Τώρα ὁ γιατρός Γιώργος Τζαμίχας δὲν ὑπάρχει. Δὲν ὑπάρχει στὴ ζωὴ. Τὸν συντρίψαν, πρὶν ἢ γεγες μέρες, οἱ ρόδες ἀπὸ κάποιο αὐτοκίνητο. Κάπου σ' ἓνα δρόμο. Αὐτὸς ἐξωψύχθηκε. Κι ὅχι ὅπως ἐπιθυμοῦσε καὶ τὸλεγε: «Ἐγὼ εἶμαι γιατρός καὶ θὰ πεθάνω μὲς τὸ ἱατρεῖο μου, προσφέροντας στὸν ἄνθρωπο ὅ,τι μπορῶ. Λίγη ἀγάπη, ἓνα καλὸ λόγο».

Τὸν συντρίψαν οἱ ρόδες κι ἡ καλωσύνη λιγότεψε στὸν κόσμο μας μὲ τὸ χαμό του. Ἡ δυνάμη τῶν ἐργαζομένων γιὰ τὸ καλὸ τῶν ἄλλων λιγότεψε κι αὐτὴ. Καὶ τὸ Ζαγόρι φτώχυνε, καθὼς στερεώθηκε μὴ καρδιά ἐξέχειλη ἀπὸ ἀγάπη. Τὴν καρδιά τοῦ γιατροῦ Γιώργου Τζαμίχας ἀπ' τοὺς κήπους. Αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.

Αἰωνία τοῦ ἡ μνήμη.
ΛΕΟΝΙΔΑΣ ΤΣΑΟΥΣΗΣ

ΟΝΟΜΑΣΤΕΣ ΒΡΥΣΕΣ ΚΑΙ ΝΕΡΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Ἔχω κάμποσα χρόνια, καθὼς ἔξερουν πολλοὶ φίλοι μου καὶ συμπατριῶτες Ζαγοριῶτες, ποὺ καταγίνονται μὲ τὴν συγκέντρωση, ταξινόμηση καὶ καταγραφή τῶν τοπωνυμῶν ὅλης τῆς περιοχῆς τοῦ Ζαγορίου μας. Ἡ προσπάθειά μου αὐτὴ ἀποβλέπει νὰ συγκεντρώσω καὶ νὰ καταγράψω, ἂν μπορῶ, τὶς τοπωνυμίες καὶ τῶν 46 χωρῶν τοῦ Ζαγορίου, ποὺ ἀποτελοῦσαν στὰ παλιότερα χρόνια τὴ Ζαγορία Ὁμοσπονδία, δηλαδὴ τὸ «Ναχα(γ)έ» τοῦ Ζαγορίου, ὅπως ἔλεγαν οἱ παπποὺδες μας. Ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ δουλειά, καθὼς εἶναι αὐτονόητο, δὲν εἶναι εύκολη καὶ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ γίνῃ ἀπὸ ἓνα μόνο ἄνθρωπο, ἔχω ἀποταθεῖ σὲ πολλοὺς φίλους, ζητώντας τὴ βοήθειά τους. Διατηρῶ τὴ φιλοδοξία νὰ κάνω τὴν συγκέντρωση καὶ καταγραφή τῶν τοπωνυμῶν καὶ νὰ φέρω σὲ κάποιο τέλος αὐτὴ τὴν ἐργασία, γιὰτὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ τὸ θεωρῶ πολὺ σημαντικό. Μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει ἀργότερα τοὺς ιστορικοὺς ἐρευνητὲς καὶ ἄλλους ἐπιστημονικοὺς σὲ σημαντικὲς ιστορικὲς διευκρινίσεις καὶ κοήσιμες μελέτες γιὰ τὸν τόπο μας. Ἐμπέισα τὴν προσπάθεια αὐτή, γιὰτὶ, ὅσο περνοῦν τὰ χρόνια, καθὼς τὸ καταλαβαίνουμε καὶ καθὼς τὸ βλέπουμε ὅλοι μας, οἱ τοπωνυμίες ξεθωριάζουν, λησμονιοῦνται, χάνονται. Εἶναι δὲ κρίμα νὰ καθεῖ ὁ πολῦτιμος αὐτὸς θησαυρὸς μὲ τὶς ἀφθονὲς ιστορικὲς καὶ ἄλλες πληροφορίες γιὰ τὴν περιοχὴ μας.

Βέβαια, ὡς τώρα, δὲν ἀνταποκρίθηκα, ὅπως περίμενα, στὴν παράκλησή μου αὐτή, οἱ φίλοι συμπατριῶτες καὶ ἰδιαιτέρως οἱ συνάδελφοι τοῦ Ζαγορίου. Μὲ βοήθησαν ὅμως κατὰ πολὺ θετικὸ τρόπο πολλοὶ ἄλλοι συμπατριῶτες, ἀπ' τοὺς ὁποίους δὲν περὶμένα συμπαράσταση. Μὲ συγκινεῖ πολὺ ἡ προθυμία αὐτῶν τῶν ἀπλοϊκῶν, ἀλλ' ἀγνῶν συμπατριωτῶν μας. Ὁ στείλε δῶρα (τηλεοράσεις) σ' ὅποιον μακαριωμένον φυλάκισα τοῦ στρατοῦ μας στὰ σύνορα. Ἐνίσχυσε καὶ μαθητικά συστήματα μὲ πρόμα, σερβίτσια καὶ χρήματα σ' ἀσχολεῖα τῆς Ἡτείου μας.

Ὅλα μ' αὐτὰ τὰ λεπτὰ, ποὺ τοῖς ἄφησαν κι ὅσα τοῖς ἄφησαν αὐτοῖς, ποὺ ἔκανε καλὰ μὲ τὶς ἀσπράματτες φροντίδες του.

Τώρα ὁ γιατρός Γιώργος Τζαμίχας δὲν ὑπάρχει. Δὲν ὑπάρχει στὴ ζωὴ. Τὸν συντρίψαν, πρὶν ἢ γεγες μέρες, οἱ ρόδες ἀπὸ κάποιο αὐτοκίνητο. Κάπου σ' ἓνα δρόμο. Αὐτὸς ἐξωψύχθηκε. Κι ὅχι ὅπως ἐπιθυμοῦσε καὶ τὸλεγε: «Ἐγὼ εἶμαι γιατρός καὶ θὰ πεθάνω μὲς τὸ ἱατρεῖο μου, προσφέροντας στὸν ἄνθρωπο ὅ,τι μπορῶ. Λίγη ἀγάπη, ἓνα καλὸ λόγο».

Τὸν συντρίψαν οἱ ρόδες κι ἡ καλωσύνη λιγότεψε στὸν κόσμο μας μὲ τὸ χαμό του. Ἡ δυνάμη τῶν ἐργαζομένων γιὰ τὸ καλὸ τῶν ἄλλων λιγότεψε κι αὐτὴ. Καὶ τὸ Ζαγόρι φτώχυνε, καθὼς στερεώθηκε μὴ καρδιά ἐξέχειλη ἀπὸ ἀγάπη. Τὴν καρδιά τοῦ γιατροῦ Γιώργου Τζαμίχας ἀπ' τοὺς κήπους. Αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.

Αἰωνία τοῦ ἡ μνήμη.
ΛΕΟΝΙΔΑΣ ΤΣΑΟΥΣΗΣ

Ὡς τώρα ἔχω καταρτίσει δυὸ τόμους μὲ τοπωνυμίες 10 χωριῶν τοῦ

Ζαγορίου. Καταρτίζεται δὲ τώρα καὶ τρίτος τόμος, στὸν ὁποῖο θάνα γραμμένες οἱ τοπωνυμίες ἀπὸ 5—6 Ζαγοριῶτα χωριά.

Ἀνάμεσα στὰ χωριά, ἀπ' τὰ ὁποῖα ἔχω μαζέψει καὶ ἔχω καταγράψει τὶς τοπωνυμίες, εἶναι κι οἱ Νεγάδες. Γιὰ τὴν συγκέντρωση τῶν τοπωνυμῶν τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ μὲ βοήθησαν πολλὸ θετικά οἱ κ.κ. Μάνθος Κ. Οἰκονόμου, ἐπίτιμος γυμνασιάρχης, καὶ συγγραφέας ἀπ' τὴς Νεγάδες. Ἀχιλλέας Λένης, δάσκαλος στὸ χωριὸ αὐτό, ὅταν λειτουργοῦσε σχολεῖο, ὁ Λούσιας Τσέφας καὶ ἄλλοι ἐκλεκτοὶ

ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

φίλοι Νεγαδιῶτες. Τοὺς εὐχαριστῶ ὅλους θερμῶτα κι ἀπ' αὐτὴ ἐδῶ τὴ θέση γιὰ τὴν πολύτιμη συνδρομὴ τους.

Στὸ τοπωνυμικὸ τῶν Νεγάδων συναντᾶται κανένας τὰ ἔξης στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴ θρύση, γιὰ τὴν ὁποία γίνεται ἐδῶ λόγος: «Κομ'νὸς ἡ Κομνηνός, θρύση τοῦ Κομ'νοῦ, δηλ. τοῦ Κομνηνοῦ. Βρύση πολὺ παλιὰ στὴ μεγάλη δασικὴ ἔκταση, ποὺ ἔχει τὸ ὄνομα «Κοζιακός». Ἐχει τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Ἀλέξιο τὸν Κομνηνὸ. Λένε πῶς ὁ αὐτοκράτορας αὐτὸς τὸ 1082 μ.Χ. ὕστερα ἀπὸ τὴς μάχης ποὺ ἔδωκε ἐνάντια στοὺς Νορμανδοὺς πέρασε ἀπὸ τὸ μέρος αὐτό. Ἐκεῖ στὴ θρύση ἔκατσε καὶ ξεκουράστηκε, γιομάτισε καὶ ἤπιε νερὸ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ στρατὸς του...» Καθὼς λοιπὸν εἶναι αὐτονόητο, αὐτὴ ἡ βρύση φάνηκε σὲ μένα πολὺ σημαντικὴ ἀπὸ ἱστορικὴ ἄποψη, γιὰτὶ διατήρησε μὲχρι τὶς μέρες μας τὸ ὄνομα τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα Κομνηνοῦ, ποὺ πέρασε ἀπ' αὐτὴ καὶ ἤπιε νερὸ ἐδῶ καὶ 900 χρόνια πάνω - κάτω πρὸς μπροστὰ ἀπὸ μᾶς. Ὁ λαὸς δὲ παραποίησε τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορα, κάνοντας τὴν συγκοπὴ ἀπὸ Κομνηνὸς σὲ Κομ'νός. Ἔτσι παρέμεινε τὸ ὄνομά της ὡς «Βρύση τοῦ Κομ'νοῦ».

Μέσω μου δημιουργήθηκε κάποια περιέργεια νὰ πᾶω νὰ τὴν ἐπισκεφτῶ αὐτὴ τὴν ὀνομαστὴ θρύση. Μάλιστα ἀπὸ συμπληρωματικὲς πληροφορίες ποὺ μοῦ ἔδωκαν, ἔμαθα πῶς αὐτὴ ἔχει πάρα πολὺ κρύο νερὸ. Πῶς ὅμως νὰ πάει κανένας ἐκεῖ; Γιὰ νὰ πᾶω νὰ τὴν βρῶ ἔπρεπε νὰ περάσω πρῶτα ἀπὸ τὶς Νεγάδες ποὺ ἀπέχουν ἀπὸ τὸ χωριὸ μου περίπου 2 ὥρες μὲ πεζοπορία, καὶ νὰ βρῶ ὁδηγὸ Νεγαδιώτη νὰ μὲ πάει ὡς ἐκεῖ γιὰ νὰ μοῦ δείξει τὴ θρύση. Ἀπὸ τὶς Νεγάδες δὲ καὶ πέρα πρὲπει νὰ βαδίσει κανένας περισσότερο ἀπὸ μιὰ ὥρα καὶ μισή. Θὰ μπορούσα νὰ προσπαθῶ νὰ πᾶω στὴ θρύση κι ἀπὸ τὸ Τσεπέλοδο, ἀλλὰ δὲν μὲ διευκόλυνε ἡ ἀπόσταση καὶ ἡ ἐξέγερση δὴγῶ. Γι' αὐτὸ προτίμησα νὰ πᾶω ἀπὸ τὶς Νεγάδες.

Πρὶν ὅμως νὰ πᾶω νὰ ἐπισκεφτῶ αὐτὴ τὴ θρύση, θεώρησα καλὸ νὰ προστρέξω σὲ διάφορες ιστορικὲς πληροφορίες καὶ νὰ καταποτιστῶ καὶ νὰ ἐνημερωθῶ κάπως περισσότερο γιὰ τὸ ἱστορικὸ πρόσωπο (Ἀλέξιο Κομνηνὸ)

Ἡ ΒΡΥΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜ'ΝΟΥ

ποὺ ἔχει συνδέσει τὸ ὄνομά του μὲ τὸ νερὸ αὐτό. Διὰ τὰς λοιπὸν σχετικὰ διάφορα ἄρθρα σὲ ἐγκυκλοπαίδειες, στὴ «Χρονογραφία» τοῦ Π. Ἀραβαντοῦ (Μέρους Β'), τὴν ἱστορίαν τῆς Μεσαιωνικῆς Ἡπείρου» τοῦ Ἀ. Δαμ. Ἀδαμαντίου κλπ).

Ἀπ' αὐτὰ ποὺ διάβασα διαπίστωσα πῶς ὁ Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ὑπῆρξεν ἕνας καλὸς καὶ δραστήριος αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου. Θεωρῶ σκόπιμο νὰ σημειώσω ἐδῶ μερικὰ σύντομα στοιχεῖα γι' αὐτὸν γιὰ κατατοπισμὸ τῶν ἀναγνωστῶν. ἀφοῦ χάρις τ' ὄνομά του στὴ θρύση αὐτὴ τοῦ τόπου μας.

Ὁ Ἀλέξιος ἦταν ἀνεψιὸς τοῦ Ἰσαάκου τοῦ Α' Κομνηνοῦ ποὺ ἦταν αὐτοκράτορας στὸ Βυζάντιο. Ὁ Ἰσαάκιος εἶχε ἀδερφοὺς τὸν Ἰωάννη τὸν Κομνηνὸ, τὸν πατέρα τοῦ Ἀλέξiou. Αὐτὸς ὅμως ὁ Ἰσαάκιος ἀνακήρυξε διάδοχό του τὸν Κων/νο Δούκα καὶ ὄχι τὸν ἀδερφὸ του τὸν Ἰωάννη, ποὺ ταίριαζε γιὰ νὰ τὸν διαδεχτεῖ στὸ θρόνο. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξιος ὅμως κατόρθωσε ἀργότερα καὶ πῆρε μὲ πραξικόπημα τὴν 1η Ἀπριλίου τοῦ 1051 μ.Χ. τὸν αὐτοκρατορικὸ θρόνο.

Ἀμα ἀνέβηκε στὸ θρόνο ὁ Ἀλέξιος, βρῆκε τὸ κράτος σὲ κακὰ χάλια. Οἱ πρὶν ἀπ' αὐτὸν αὐτοκράτορες εἶχαν κακὴ διοίκηση καὶ εἶχαν πέσει σὲ πολλὰ σφάλματα. Τὰ σύνορα τῆς μεγάλης Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας εἶχαν περιοριστεῖ, γιὰτὶ πολλὰ τμήματα ἀπὸ τὴ Μ. Ἀσία τὰ εἶχαν πάρει οἱ Σελτζούκιδες. Πολλὰ φρούρια στὴ Βαλκανικὴ χερσόνησο τὰ εἶχαν κυριεύσει διάφοροι θάρβαροι λαοί. Ἀλλὰ καὶ μέσα στὸ Κράτος βασιλευε ἀκαταστασία καὶ ἀναρχία. Πολλοὶ ἐξῆθροι περιτριγύριζαν αὐτό. Ἀπὸ οἰκονομικὴ δὲ ἀποψη τὰ πράγματα ἦταν πολὺ δύσκολα. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, ὅσα ἔγινε αὐτοκράτορας ὁ Ἀλέξιος, ἔδειξε τὰ μεγάλα του προσόντα καὶ φρόνησε νὰ διορθώσῃ τὴν κατάσταση. Καὶ πραγματικὰ σὲ κάμποσο χρονικὸ διάστημα κατόρθωσε νὰ παρουσιάσῃ ἄρκετὴ βελτίωση.

Σὲ λίγον καιρὸ ὅμως ἀπὸ τότε ποὺ ἔγινε αὐτοκράτορας ὁ Ἀλέξιος, οἱ Νορμανδοὶ ἀπὸ τὴν Ἰταλία ἔκαναν ἀπόβαση στὰ παράλια ἀπὸ τὴν Ἡπείρου. Ὁ Ἀλέξιος τότε συνθηκολόγησε μὲ Ἐνετοὺς καὶ ζήτησε νὰ τὸν βοηθήσουν, παραχωρώντας σ' αὐτοὺς διάφορα ἐμπορικὰ προνόμια. Ἔτσι στὰ 1081 μ.Χ. οἱ σὲλοι τοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν Ἐνετῶν κατατρόπωσαν τὰ πλοῖα τῶν Νορμανδῶν, ποὺ εἶχαν στὸ μεταῦ καταλάβει τὴν Κέρκυρα. Ἐνῶ ὅμως οἱ Νορμανδοὶ κατατρόπωσαν τὴν θάλασσα, μ' ὅλα ταῦτα αὐτοὶ νίκησαν στὴν ξηρὰ. Ἔτσι στὰ 1082 μὲ πρόσσια πῆσαν τὸ Δυρράχιο. Προχωρώντας κυριέψαν τὴν Ἀλβανία καὶ τὴν Ἡπείρου καὶ κάμποσο μέρος ἀπὸ τὴ Μακεδονία καὶ τὴ Θεσσαλία. Αὐτὸν τὸν καιρὸ καὶ τὴν περίπτωσιν αὐτὴ βρέθηκε ὁ Ἀλέξιος στὸν τόπο μας. Γιὰ τὸ πέρασμά του ἀπὸ τὸ Ζαγόρι ἀπ' ὅλους τοὺς ποταμοὺς ὁ Π. Ἀραβαντοῦς ποὺ γράφει τὰ ἔξης στὴ σελίδα 33 τοῦ Α' μέρους τοῦ βιβλίου του: «Μείνας εἰς τὴν οὐ τοκροτορικὴν γῆν ὁ Βασιλεὺς, (δ-

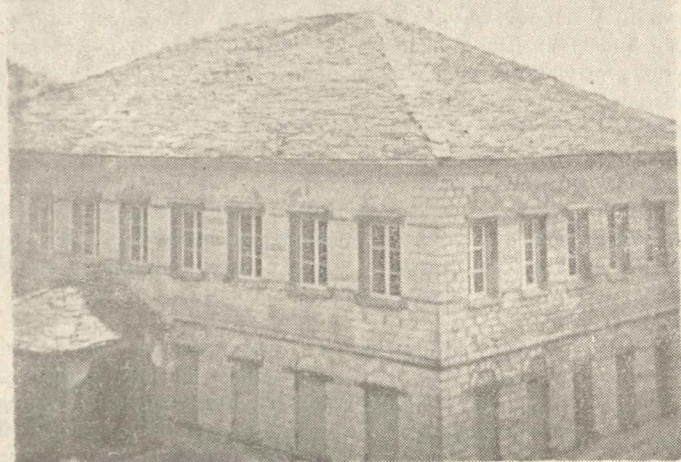
στις καὶ φιλοκίνδυνος καὶ φιλοπλέμος καὶ ἀνδρείος ὑπῆρχε) καὶ ὑπ' ὅσων ἔκων διὰ παντὸς τὰς ὁδὸν καὶ τὰ παραγγέλματα τοῦ πατρὸς του, ἀφού διέβη ὁ χειμερινὸς καιρὸς, ἠτοίμασε τοὺς στρατοὺς του καὶ προσέβη εἰς αὐτοὺς καὶ ἔτεραν ἱκανὴν στρατὸν, συγκειμένην ἐκ Γραικῶν, (οἵτινες, νομίζοντες, ὅτι αἱ βασιλικά δυνάμεις οὐκ ἦσαν πλέον εἰς κατήστασιν νὰ ὑπερασπίσων τὴν αὐτοκροτορικὴν ἐπικράτειαν, ἀφωσιώθησαν καὶ συγκατετάχθησαν εἰς τὸν στρατὸν του) ἐξεστράτευσεν ἐκ τοῦ Δυρραχίου καὶ διατρέξας τὰς Ἀλβανικὰς χώρας, ἀφίκηθι διὰ τῆς Βαγενετίας εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων, ἣν καὶ ἐκυριεύσε (1082) καὶ κατεσκήνωσεν ἔξω, περιπαρῶσας αὐτὴν κατὰ τὰς θέσεις, ὅπου ἔκειντο αἱ ἄμπελοι. Ἀφού δὲ ὠκύρωσε τὴν ἀκροσφαλὴ ἀκρόπολιν τῆς καὶ ἔκτισεν εἰς ἔξτερον μέρος νέαν καὶ ὀχυρωτέραν ἀκρόπολιν, ἐκεῖθεν ὁρμώμενος ἐληίξετο καὶ ἐπέτρεχε τὰς περίρξ χώρας τῆς Ἡπείρου.

Τὴν κατὰ τῆς Ἡπείρου ἐκστρατεῖαν τοῦ Βασιλέως ἰδεοσθεῖς ἐγκαίρως ὁ Ἀλέξιος ἔπεμψε μετὰ τοῦ ἐνόχτος στρατοῦ του, ἵνα ἐπέλθῃ αὐτοπροσώπως εἰς ὑπεράσπισιν τῆς ἐπικρατείας του καὶ τὸν Μάϊον μῆνα διαβάς τὴν Πίνδον ἔφθασεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Ἰωαννίνων ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ στρατὸς του ἀπέναντα τοῦ ἐχθροῦ ὑπῆρχε πολλὰ κατώτερος κατὰ τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὸν ἀριθμὸν, ἔκρινε συμφερότερον, ἵνα μὴ κροτήσῃ μάχην γενικὴν, ἀλλὰ διὰ τεχνικῶν κινήσεων καὶ ἀκροβολισμῶν καὶ νυκτερινῶν ἐφόδων ἀποσκόλει τὸν ἐχθρὸν, ἀλλ' οὗτος ὀλίγων βλάβην καὶ ὀλίγων ἐντύψεων ἐλάμβανεν ἐκ τοιούτων κινήσεων ἀτελεσφορήτων.

Κατὰ δὲ τὴν στρατηγικὴν ἀποπειραν τοῦ Ἀλέξiou, τὴν καὶ τελευταίαν, περὶ τὰ Ἰωάννινα γενομένην, ἀναγκασθεὶς ὁ αὐτοκρατορικὸς στρατός, ἵνα συμπλακῇ εἰς ἀνοικτὴν μάχην μετὰ τῶν ἐχθρῶν, καίτοι ἀπέδειξεν ἐξαιρετικὴν ἀνδρείαν καὶ τόλμην, ἠναγκάσθη ὅμως νὰ τοσπῇ εἰς φυγὴν καὶ πῶς ὁ αὐτοκράτορας ἠδυνάμην καὶ δευτέραν ταύτην φοράν διαφυγεῖν διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ ἐφύλας του τὴν ἐπικειμένην ἀίχρῳασίαν του, διαφυγῶν δὲ μετέβη εἰς Κων/πολιν, ὅπου ἐνηκολεῖτο μετὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ ζήλου, ἵνα συλλέξῃ καὶ οπλησθῇ νέον καὶ ἐξοπλισκόν στρατόν, ὅπως ἀντακούσῃ καὶ ἀποδιώξῃ ἐκ τῆς ἐπικρατείας του τὸν Βασιλεὺς.

Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ λοιπὸν, καλοκαίρι τοῦ 1082 μ.Χ. πρέπει νὰ εἶχεν περάσει ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ καὶ δροσίστηκε ὁ αὐτοκράτορας Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός. Ἀπὸ τὸ πέρασμά του δὲ ἀπὸ τὸν τόπο μας ἐδῶ στὸ Ζαγόρι ἀφίσε τὸ ὄνομά του καὶ σὲ ἄλλη μὴ θρύση στὰ Ριζιάνα. Γιὰ τὴν δεύτερὴν αὐτὴ θρύση ποὺ λέγεται «Βασιλέβρυση» βλέπε τὸ βιβλάρικα μου (ποὺ ἔχει ἀριθ. 15 στὴ σειρά τῶν βιβλίων μου τῆς Μ.Ζ.Β.) μὲ τὸν τίτλο: «Ὁ νομαστὴς θρύσης καὶ νερά στὸ Ζαγόρι» (Σελ. 54-57).

• Συνέχεια στὸ ἐπόμενο

Ἡ Σχολὴ Καπεσόβου

μὲ τὶς ὁποῖες μόνο ψωμὶ καὶ ἑλῆς μποροῦν νὰ ἐξασφαλίσουν στὰ γηραιά των, ἀπὸ τὸν ὅτι θὰ κατέβουν σὲ ἀπεργία —μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀνασταλεῖ ἡ πληρωμὴ τῶν συντάξεων— γιὰτὶ μισθοὶ μέχρι 90.000 καὶ συντάξεις ὄχι μικρότερες τῶ

ΤΑ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

(2ο)

Συνεχίζομαι στο σημερινό φύλλο μας τη δημοσίευση δημοτικών τραγουδιών από την ανέκδοτη συλλογή του Κ. Βαρζώκα.

Στο προηγούμενο φύλλο έγινε

ένα τυπογραφικό λάθος αντί της φράσεως «Τὸ Ζαγορίσιο δημοτικό Τραγούδι διακρίνεται γιὰ τὴν καθαρότητα τῆς ἐκφράσεως εἶχε γραφεί (γιὰ τὴν καθαριότητα τῆς ἐκφράσεως)».

★

Τώρα 'ναι Μᾶης κι ἄνοιξη, τώρα 'ναι καλοκαίρι τώρα κι ἡ γῆς στολίζεται, μ' ἐννιά λογιὼν λουλούδια μὲ πράσινα μὲ κόκκινα, μὲ δυὸ γαλάζια φύλλα. Τώρα κι ὁ νέος βούλεται, στὰ ξένα γιὰ νὰ πάει νύχτα σελώνει τ' ὄλογο, νύχτα τὸ καλλιγώνει δάνει ἀσημένια πέταλα, καρφιά μαλαματένια. Κι ἡ κόρη ὅπου τοῦφεγγε, ἀπὸ τὸ παραθύρι μὲ τὰ μαλιὰ τῆς ξέπλεκα, τὰ μάτια δακρυσιμένα. "Εἶλα Νίτσα μ' νὰ πέσουν, γλυκὰ νὰ κοιμηθοῦμε ἀκόμα ἀπὸψε ποῦμαι ἐδῶ, νὰ σφιχταγκαστοῦμε νὰ σὲ χορτάσω φίλημα, νὰ σὲ χορτάσω ἀγάπη ἀκόμα λίγο εἶμαι δῶ, ἀπὸ ταχιά θὰ φύγω ταχιά σ' ἀρήνω τὴν γειά.

Ποῦ πᾶς, ποῦ πᾶς ἀφάντη μου καὶ μένα ποῦ μ' ἀφήνεις σ' ἀρήνω δῶ στὴν μάνα μου καὶ δῶ στὴν ἀδελφὴ μου καὶ γῶ θὰ φύγω μακριὰ στὰ ξένα καὶ ξένα νὰ φέρω γρόσια φόρτωμα καὶ τὸ φλουρί κιμέρη.

ΤΟΥ Κ. Κ. ΒΑΡΖΩΚΑ

Γύρινα σφάζει τὴ μάνα σου, σφάζει τὴν ἀδελφὴ σου καὶ πάρε με καὶ μένα νὰ νὰ φύγουμε στὰ ξένα (ἡ κόψη κι ἐμένα δυὸ φορές ποῦ εἶμαι ἡ καλὴ σου)

Σ η μ ε ι ω σ η: Στὴ μέση τοῦ στίχου τραγουδιούνται οἱ λέξεις «γάλαν» περὶ φανη» καὶ στὸ τέλος του οἱ λέξεις «μὲ μάρανες καυμένης».

★

Νεράττι ἀπὸ τὴ νερατζιά καὶ μῆλο ἀπ' τὸ μπισίρι νάχα νεράττι νάριχα στὸ πέρα παραθύρι νὰ τσάκιζα τὸν μαστραπά ποῦχει τὸ καρυοφύλλι νὰ χύνονταν νὰ νίδοιμον μύσχος καὶ καρυοφύλλι. Τὸ μαντηλάκι ποῦ κεντᾶς ἐμὲ μένα νὰ τὸ στείλεις ἀπὸ βραδυοῦ τῆς τὴλεγε καὶ ἀπὸ ταχιά τὸ στέλνει Στὰ γόνάτα τῆς τὸριξε καὶ τὸ συνορωτάει γιὰ πᾶς μου μαντηλάκι μου πᾶς μ' ἀγαπάει ἡ κυρά σου. Σὰν θάλασσα βουλήζεται σὰν κύμα δέρνει ὁ νοῦς τῆς ὡς τρέμει τὸ καρυοφύλλι ψηλά στὴν καρυοφυλλία ἐστ' τρέμει κι ἡ καρδοῦλα τῆς γιὰ σὲ τὸ παλληκάρι.

★

(ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ ΤΡΙΑ ΚΙ ΕΝΑ)

'Ανάμεσα —αἰ— τρεῖς θάλασσες τριανταφυλάκιμ' κόκκινο Πύργος θεμελιωμένος νεράντζι κι' λιμόνι Πύργος θεμελιωμένος μαῦρά μου δυὸ μου μάτια Κι' ἀπάνω κό... κι' ἀμάν ἀμάν, κι' ἀπάνω κόρη κάθεται Κι' ἀπάνω κόρη κάθεται κι' τὰ φλουριά ἀρμαθιάζει ἀρμαθιάζει —αἰ— ξερμαθιάζει τριανταφυλάκι μ' κόκκινο 'Εννιά ἀρμαθούλες κάνει νεράντζι κι' λιμόνι Τὶς πέντε δᾶ —κι' ἀμάν ἀμάν— τὶς πέντε δᾶζει στὸ λαμὶ τὶς τέσσερις στὸ χέρι χεμιόν' κι' καλοκαίρι τὶς τέσσερις στὸ χέρι νεράντζι κι' λιμόνι Καὶ μὲ τὸν ἦ—κι' ἀμάν ἀμάν καὶ μὲ τὸν ἦλιο μάλωνε μὲ τὸν ἦλιο μάλωνε νεράντζι καὶ λεμόνι Γιὰ ἔβγα, ἦ, κι' ἀμάν ἀμάν, γιὰ ἔβγα ἦλιε μ' γιὰ νὰ βγῶ Γιὰ λάμψε γιὰ νὰ λάμψω τ' ἐγὼ καρδιὲς νὰ κάψω 'Εὐὸ κι' ἀν λά— κι' ἀμάν, εὐὸ κι' ἀν λάμψεις ἦλιε μου μαραινεῖς τὰ χορτάρια, μαῦρα μου δυὸ μου μάτια μαραινεῖς τὰ χορτάρια, νεράττι κι' λιμόνι ἐγὼ κι' ἀν λά, κι' ἀμάν ἀμάν, ἐγὼ ἀν λάμψω ἦλιε μου μαραινῶ παλληκάρια μέσα στὰ φυλλοκάρδια (δὶς).

ΣΤΕΙΛΤΕ ΜΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΩΝ ΜΑΣ

Μιά ἀρχή

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 1η ΣΕΛ.

τεμένει κι ἐγκαταστημένοι ἄλλοι Ζαγορίσιοι νὰ ξαναφτιάσουν τὰ σπίτια τους στὰ χωριά τοῦ Ζαγορίου. Τὰ σπίτια τῶν προγόνων τους. Τὰ πατρικά τους σπίτια, ποῦ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἔπεσαν κι ἄλλα κινδυνεύουν νὰ πέσουν ἀπ' τὴν ἐγκατάλειψη. "Εἶται θὰ μποροῦν νὰ πηγαίνουν ἀνετότερα καὶ γιὰ περισσότερα χρόνια στὰ χωριά τους τὸ καλοκαίρι. Θὰ μποροῦν νὰ στέλουν τὶς οἰκογένειές τους γρηγορότερα καὶ νὰ τὶς παίρνουν ἀργότερα· στὶς ἀρχὲς τοῦ Φθινοπώρου. Κι ἔτσι τὰ παιδιά τους θὰ ζοῦν δυὸ μῆνες, τουλάχιστον, στὸ ὕγιεινὸ καὶ ὁμορφὸ περιβάλλον τοῦ Ζαγορίου. Θὰ παίξουν ἐλεύθερα καὶ θὰ συνδέονται ψυχικὰ μὲ τὰ παιδιά αὐτῶν ποὺ μένουν στὰ χωριά. Κι ὅταν φεύγουν, θὰ λαχταροῦν πότε νὰ ξαναρθεῖ τὸ καλοκαίρι γιὰ νὰ ξαναγυρίσουν στὸ Ζαγορίσιο χωριὸ τους.

Κι αὐτὸ θὰ εἶναι ἓνα κέρδος πολὺ μεγάλο γιὰ τὸ Ζαγόρι καὶ γιὰ τοὺς ξενητεμένους του. Γιὰ τὸ Ζαγόρι, γιατί αὐτὰ τὰ παιδιά θὰ γίνουν ἀργότερα ἄνδρες καὶ γυναῖκες—Ζαγορίσιοι— ποὺ θὰ φροντίζουν γι' αὐτὸ μὲ κάθε ἐνδιαφέρον. Καὶ γιὰ τοὺς ξενητεμένους του, γιατί τὰ παιδιά τους, μὲ τὸ δεσμὸ αὐτὸ πρὸς τὸν τόπο τῶν πατέρων τους, θὰ κινδυνεύουν λιγότερο νὰ παρασυρθοῦν ἀπ' τοὺς σύγχρονους ἀνέμους καὶ νὰ χάσουν τὸν προσανατολισμὸ τους.

"Εἶνα δεύτερο κέρδος, ἀπ' αὐτὴν τὴν ἐνέργεια, θὰ εἶναι ἡ μορφὴ ἐμφάνισις ποὺ θὰ πάρουν τὰ χωριά, ὅταν γίνουν ὅλα τὰ σπίτια. Πράγμα ποὺ θὰ εὐχαριστεῖ τοὺς γνὸς τοῦς καὶ θὰ κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον κάθε εἰδους ἐπισκεπτῶν μὲ προοπτικὴ νὰ δημιουργηθεῖ, σιγά—σιγά, κάποια ἀξιόλογη τουριστικὴ κίνησις.

Ξέρω πὼς πολλοὶ ἀπ' τοὺς ξενητεμένους Ζαγορίσιους ἐγκαίρως τὰ σπίτια τους στὸ Ζαγόρι, μεταπολεμικὰ. Καὶ πὼς ἄλλοι πάντα τὰ φροντίζουν καὶ τὰ ἐπισκευάζουν, ὅσο χρειάζεται. Ξέρω ὅμως πὼς εἶναι κι ἀρκετοὶ ποὺ γιὰ διάφορους λόγους, ἀνεξάρτητα τους ἴσως ἀπ' τὴν θέλησή τους, τὰ ἐγκατέλειψαν μ' ἀποτέλεσμα νὰ καταρεθῶν καὶ νὰ ὑπάρχουν σὲ πολλὰ χωριά χαλάσματα καὶ ἐρείπια. Αὐτὰ πρέπει νὰ διορθωθοῦν, νὰ ἐπισκευασθοῦν καὶ ν' ἀναστηλωθοῦν, γιὰ τὸ καλὸ τοῦ Ζαγορίου. Γιὰ τὸ καλὸ ὅλων τῶν Ζαγορίσιων. Αὐτῶν ποὺ μένουν στὰ χωριά καὶ τῶν ἄλλων ποὺ ξενητεύτηκαν.

Θὰ χρειασθοῦν βέβαια χρήματα. Καὶ γιὰ τοὺς δὲν τᾶχουν τὸ πρόβλημα εἶναι πολὺ μεγάλο. "Ισως κι ἄλλο γιὰ ἐναν—ἐναν χωριστά. Γι' αὐτὸ καλὸ εἶναι νὰ σκεφτοῦν οἱ ὁργανώσεις τῶν Ζαγορίσιων στὶς πόλεις μὴπως θὰ ἦταν δυνατόν νὰ βοηθηθοῦν μὲ δάνεια ἀπ' τὸ κράτος. "Ἡ κι ἀπὸ πιστωτικὸς ὁργανισμούς. Δάνεια μὲ καλοὺς ὅρους, ποὺ νὰ μποροῦν νὰ τηρηθοῦν ἀπ' αὐτοὺς ποὺ θ' ἀποφασίσουν νὰ τὰ πάρουν.

"Ὅσα πάλι ἀπ' αὐτὰ τὰ σπίτια δὲν ἔχουν κληρονόμους—δὲν παύουν καὶ τέτοια— θὰ πρέπει νὰ ἐπισκευασθοῦν καὶ νὰ συντηροῦνται ἀπ' τὶς κοινότητες. Νὰ δηλωθοῦν δὲ στὸν Ε.Ο.Τ. ὡς τουριστικὸι ξεωνες γιὰ ν' ἀποτελέσουν τὸ πρῶτο κίνητρο, ποὺ θὰ φέρει ξένους στὸ Ζαγόρι.

Θὰ πρέπει ἀκόμα οἱ κοινότητες νὰ φροντίζουν ὥστε νὰ εἶναι σὲ καλὴ κατάσταση οἱ ἐκκλησίες, τὰ μοναστήρια, τὰ ἐξωκλήσια, τὰ σχολεῖα, τὰ μεσοχώρια, οἱ δρόμοι, οἱ ἐρύσες, τὰ νεραγῶνα. Καθὼς κι ὅλα ὅσα ἐκφράζουν καὶ ὑπηρετοῦν τὴ ζωὴ κάθε χωριοῦ, μὲ τρόπο πάντα ποὺ θ' ἀπομακρύνει καὶ θ' ἀποκλείει κάθε ἐντύπωση καὶ εἰκόνα παρακμῆς. Καὶ πρὸς Θεοῦ: "Ὅλες οἱ κατασκευὲς κι ἐπισκευὲς ὅχι μὲ τσιμέντο. Ἀλλὰ μὲ πέτρες, ξύλα καὶ πλάκες τὰ κτίρια. Μὲ γκαλντερίμα καὶ πλακοστρώματα οἱ δρόμοι καὶ οἱ πλατεῖες. "Ὅπως ἦταν.

"Εἶται, ἄς γίνε: μιὰ ἀρχή. Μπορεῖ...

'Ιστορίες τοῦ χωριοῦ μου

Τὸ «τυχαῖο» ξεπερνάει πότε πότε τὶς ἡλίθιες, τραγικὲς ἢ ἀπλὰ τυχερὲς καταστάσεις ποὺ δημιουργεῖ τακτικὰ μὲ τὸν τρόπο του καὶ μᾶς χαρίζε φαιδρὰ ἐπεισόδια ποὺ σὰν τὰ μολογάμε ἀλαφραίνουν τὴν καρδιά. "Ετσι κάποτε τὸ «τυχαῖο» κατάφερε νὰ φορέσει τσάρουκι οὐ... γαῖδαρο! "Εκείνη τὴ χρονιά τὸ κίονι τοῦ Φλεβάρη εἶχε ξεπεράσει τὸ μῦθό μας Οἱ οὐρανοὶ ἀνέκρασαν, πολυθέσιοι, ἀπώθητικοί. Μονάχα στὰ μαντζάτα μας ὑπῆρχε θαλπωρή. "Ἦξεραν πολλὰ ἐκεῖνοι ποὺ κτίζαν τὰ σπίτια μας στὰ βουνὰ ἀπὸ ψυχολογία καὶ διέθεταν ἀκέραιο τὸ ἐνοίκιο τῆς δομικῆς ποὺ λειτουργεῖ στὰ πουλιά. Στὸ χειμωιάτικο μαντζάτο, ποὺ τὸ φῶς ἐμπανέ σικνὰ ἀπὸ τὸ «μπατζιά» (παράθυρο στὴ στέγη), οἱ κόκκινες θελόντες μὲ τὶς φλόγες τοῦ «τακιοῦ» ὕψωναν τὸ δέικτη τῆς αἰσοδοξίας καὶ στοὺς πολιορκημένους ἀπὸ τὰ χιόνια ρίχνανε ἀκαταμάχητη καρτερικότητα.

"Εκεῖνο τὸ ἀπόγευμα αἰσθανόμουν ὁσκιμα, καταλάβαινα ποὺ στάλαζε μέσα μου ἡ θλίψη, ἴσως γιατί ἦμουν τόσο μονάχος στὸ μεγάλο σπίτι ἴσως γιατί ζύγωνε ἡ Ἀποκριὰ καὶ δὲν εἶχαμε ξύλα καὶ τόσο ἄλλα «ἰσως». Πήγαινα ἀπὸ δωμάτιο σὲ δωμάτιο κουκουλιζοντας τὰ χέρια. Σταματοῦσα μπροστὰ σὲ δυὸ κάδους μεγάλα ποὺ ἔδειχναν τοὺς βοσιλάδες καὶ τὶς βασίλισσες τῆς Εὐρώπης, δὲν ἔλειπε καὶ ὁ Ἀβδούλ Χαμίτ (ἀπὸ ἄλλη φάρα αὐτοῦ, μὲ μοῦτρο καριαλέοντα καὶ μάπα ποὺ ἐντυπωσίαζε ἡ ἡλιθιότητα τους). Οἱ βασίλισσες μὲ παραμυθένια διαδίσματα καὶ οἱ βασίλισσες μὲ στρατιωτικὲς στολές, ἔφη καὶ φούντες. Χαίρομουν τὰ χρώματα, τὸ ροδαλὸ δέρμα τῶν «εστεμμένων» τὸ χαρὶς μὰ ἱερωσιὰ μὰ καὶ οἱ μεγάλοι στὴν ἡλικία γνωστοὶ μου εἶχαν τὰ χάλια τῆς χελώνας. Τότε φανερώθηκε τὸ ἱερόφωτό μου καὶ ἡ παρουσία τοῦ στάθηκε θαυμάσιο δῶρο. Στράβωνε τὸ κεφάλαιό του, σάλωνε λίγο τὰ χεῖλη του καὶ σὲ κύταζε καρτερώντας νὰ ὀρίσει τὸ παιγνίδι. "Ενιωθα τὴν ἐπισκεψή του σὰ θυσία γιὰ χάρη μου, γιατί αὐτὸς εἶχε ἀδέρφια νὰ παῖξει· ἐγὼ ἦμουν ὁλομόναχος μὲ τὴ χιρὰ μάνα ποὺ τὸ αἰσίστο μοιρολόι τῆς γέμιζε πένθος τὸ σπίτι. "Εγιναν ὅλα ἀνάλαφρα, χαρούμενα καὶ κύλησαν οἱ ὥρες τοῦ δειλινοῦ ὥπου πῆρε νὰ σουρωπώσῃ. Κατέβηκε ποτὶ χαγιάτι γιὰ νὰ φύγῃ ἀλαφροπατώντας μὲ τὶς χειροποίητες μάλινες καλτσούλες του. Περνοῦσε ἡ ὥρα καὶ δὲν τὸ ἔβλεπα νὰ κυλάει—οὐ σκαθαρά—καὶ μὲ τὸ μαῦρο παλτό—στὸ χιονένιο μονοπάτι. "Υστερα ἀκόσμηκε ἡ κραυγὴ του νομίσανε πὼς τὸ σκοτώνουν. Τὸ βρήκαμε κατάχλωμο μὲ γουρλωμένα μάτια νὰ σφίγγει στὸ στήθος του ἓνα τσαρουκάκι. Ψάχνανε καὶ οἱ τρεῖς. "Ἡ μάνα ἀπέκλειε μὴ μὴ τὶς ἐκδοχέ. Σκύλος νὸ εἶχε ἀρπάξει τὸ θῆντο δὲ γίνονταν μὴ καὶ ἡ βαρυὰ χαγιατόπορτα ἦταν κλεισμένη, νὰ τὸ ἔκρυψε κανένας ἀποκλειονταν, νὰ εἶχε ρθεῖ ἀπὸ τὸ σπίτι ποὺ μὲ τὸ ἔνα δὲν ἔσπερε. Καὶ ἦταν κατακαίνουργα τὰ τσαρούκια μὲ κόκ-

κινο δέρμα καὶ πλούσιες φούντες. "Ἡ μάνα συνέλαβε τοὺς συλλογισμοὺς τῆς μεγαλόφωνα καὶ κατάληξε στὴν ὀπλὴ τοῦ γαῖδαρου μας ποὺ τὸ εἶχε πάει ὡς τὸ πηγάδι νὰ τὸ ποτίσει «κλιό» νερό. Μάλιστα, στὸ μπροστινὸ πόδι τοῦ νομαριοῦ ἦταν σφηνωμένο τὸ κόκκινο τσαρουκάκι μὲ τὴ φούντα μπροστὰ. Τότε εἶδα στὸ πρόσωπο τῆς μάνας, ν' ἀνυψέγεται τὸ πρῶτο χαμόγελο καὶ ἦταν σὰ νὰ μοῦ ἀνοίγαν τὶς πύλες τους οἱ ἐρτὰ οὐρανοί. "Ἡ ἀγωνία τοῦ παιδιοῦ ἔξωσσε σὲ νευρικὸ ἀναφιλητὸ δὲν ἦταν μικρὸ πρόβλημα, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, νὰ ἔχεις καινούρια τσαρούκια καὶ ἑσπινικά νὰ κάνεις τὸ ἔνα. "Ἄλλο τώρα ἀν σήμερα γυρίζει στοὺς δρόμους τῆς πρωτεύουσας μὲ Ι.Χ. "Υστερα ἄρχισε ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ἀφαίρεση. Πείσμονος ὁ γαῖδαρος καὶ δὲ σήκωνε τὸ ποδὶ τοῦ. Τρομάσαμε ὅπου νὰ τοῦ τὸ πάρουμε. Βέβαια εἶχε ἐξελεῶσει, μὰ τέτοια δὲ προσέχαμε! Ψευδίζε λίγο ὁ «τοῖντο» (τὸ παρατοῦχόκι του) καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ πεῖ τὸ «τρεμὸγλάσσο» καὶ τὰ «ἐσπινικά» σύμφωνα φανταστέτε τοῦ ὕστερα ἀπὸ τὴν ψυχικὴ συμπίεση ποὺ εἶχε ὑποστεί. "Εκανε μὴ δδομάδα νὰ μιλήσῃ κάπως στρατά. Καὶ οἱ γειτόνισσες ὅλο καὶ τὸ πῶ ταιγαν πονηρὰ ποῖδ ἀπὸ τὰ δυὸ τσαρούκια ἦταν. Ἀπόφευγε ν' ἀπαντήσῃ μὲ λόγια προβάλλοντας οσοβὰ τὸ δεῖν πόδι μὲ τὸ ἐξελεῖωμένο γιὰ πάντα τσαρούκι.

...

"Ἀνάφερα παραπάνω τὶς φωτιές τῆς Ἀποκριᾶς, ἓνα ἔθιμο ποὺ λειτουργεῖ ἀκόμα μὲ γνησιότητα καὶ δὲν χρειάζεται νὰ «ἰσαστεῖ» ἀπὸ τὸ χροσοφόρο Μῆθο τὸν τουρισμὸ. Ἀνάβουν στὰ βουνίσια χωριά μας, ἐκεῖ ποὺ εἶναι ἀκόμα λίγα παιδιά σχολικῆς ἡλικίας ἀνάβουν καὶ σὲ πόλεις. "Εκεῖνα τὰ χρόνια ἡ μὰ γειτονιά τοῦ χωριοῦ μου συναγωνίζονταν τὴν ἄλλη στὸ ὕψος τῆς φλόγας. Οἱ «σκαντζήθρες» (σπίτες) μεσορρανοῦσαν. Ξημερώνονταν ἀκόμα γριές τραγουδώντας τὸ «Νυχτάριον ποὺ χορεύαμαν...». Κι ἐφεγγαν τὰ ροδαλὰ πρόσωπα τῶν κοριτσιῶν ποὺ ἀναδείκνονταν ὁρασιότερα τυλιγμένα τοὺς λευκοὺς τριωβρέδες ὅταν πετούσε ἡ ἀθροστομὴ γριά διαφορούμενους λόγους.

Τὸ χωριὸ μου νομίζω πὼς ἦταν «σερνόντοφον κοράσιον» σὲ σύγκριση μὲ ἄλλα Ζαγοροχώρια στὸν σκαμπρόζικο λόγο. "Ὅμως τὸ στόμα κάποιων χωριανῶν μου ἔβγαλε μερικὲς φορές τόσο σπιντάδα (ἀπὸ τὸ τοῖσιπορτο ἐβγαζε ποὺ ἔβγαζε) ποῦ, χωρὶς ὑπεβολή, μπορεῖ νὰ καταχωρηθεῖ ὁ λόγος τους στὴν Ἑλληνικὴ ἀνεκδοτολογία. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἀπάντησις χωριανῆς μου στὸ Βηλαρό. "Ἐπλενε ροῦχα στὸ Σιόποτο (Βρύση τοῦ Ροντοβανίου) καὶ τὴν ὥρα ἐκείνη ἀνέβαινε γιὰ τὸ Ζαγόρι ὁ ποιητὴς πατέρα καὶ τὸ δόσκαλο Σακελλάριος. «Σίγουρα ποὺ τὸν ἔφραξες τὸν κῆπο σου Ντοβριανίτισσα» πέταξε τὸν πιπεράτο λόγο τοῦ ὁ Βηλαρός χαμηλοβλέποντας πρὸς τὸν ποδόγυρο τῆς κεν-

'Ανεκδοτολογία καὶ ἄλλα

τημένης φοῦσας τῆς βλέπετε οἱ λόγοι τὰ ἔχουν αὐτά. «Γιὰ νὰ μὴ μπαίνουν τὰ γομάρια, ἀφάντη» τοῦ ἀπάντησε φουρκισμένη καὶ πάλι καλὰ ποὺ δὲν τοῦ ἔφερε στὰ μούτρα τὸ σκουτὶ ποὺ ἔστιβε γιὰ νὰ πληρωθεῖ, συμπληρωμένο κατὰ ἓνα «συμ», τὸ «ρηθὲν» ἀπὸ τὸν ἴδιο στὸ τραγούδι τοῦ στὸν "Ερωτα:

«Τὸ δυνατό σου χέρι νομοθετᾷ, σὺ μ - μορφώνει...» Ἀπόγονός τῆς θὰ ἦταν τὸ «τῖνι μὲ τὶς χυμώδεις ἀπαντήσεις. «Πολλὰ γομάρια ἔχετε σ' αὐτὸ τὸ χωριό» εἶπε μὲ ἀφέλεια καινούριος γαμπρὸς καὶ ἡ εὐφύλογη ἀπάντησις: «Δὲν εἶναι ὅλα ντόπια, γαμπρὲ μας, εἶναι καὶ ξένα». Ἄλλος, μεταπολεμικὰ, μῆπκε ἔξαλος στὸν κάφενὲ κι ἔδειχνε τὸ γεμάτο λαοπόνερα μεσοχώρι μας ποὺ γίνονταν ἀδιάβατο μὲ τὶς νεροποντὲς ἀπὸ «κτίσεως οἰκισμοῦ». Κόαζαν βατράκια στὰ λαοπόνερα ποὺ ὅταν τὰ ρουφοῦσαν οἱ νελάδες μας ὁ εὐφάνταστος ἔβλεπε σκηνὴ στὴν "Ἰνδία. Περίμεναν οἱ θαμῶνες τὸ χωράτο, ὅταν τοὺς καστούκιζε ὁ καθαρνοουσινάνικος λόγος του, δραματικὰ ἀληθινός: «Ἄρκοιτες καὶ ἀρκοῖνοι, ἰδοὺ ὁ πολιτισμός μας». "Ὁ λόγος του λειτουργοῦσε θετικὰ λίγο ἀργότερα. Καὶ μιὰν ἄλλη φορὰ ποὺ ξεφρότωναν ἓνα βαρέλι οὐζο γιὰ τὸ πανηγύρι ποὺ ζύγωνε εἶπε κατανυκτικά: «Ἰδοὺ καὶ ἡ ἀτομικὴ μπόμπα».

Καὶ πάλι στὶς φωτιές. Κουβαλοῦσαμε πουνράκια ἀνυψώντας νεροποντὲς καὶ χιόνια. Εἶχαμε ὅμως μπελάδες μὲ τοὺς ἀγοφύλακες γιατί γύρω στὸ χωριὸ ἀπαγορευόνταν ἡ ἐξέλευση. Σὲ μᾶς τοὺς πιτσιρικούς δὲ χαρίζονταν ποτὲ (δὲν ἔφαμε ποτὲ πόσα πετυχαίνει τὸ «ταῖσιμα» κι ἂν τὸ ἔφαμε δὲ θὰ τὸ μπερσοῦσε κι ἂν τὸ μπερσοῦσε δὲ θὰ τὸ θέλαμε). "Επαίρναν τὴν πὺ ἀμφοβόρικη στάση· φύλακες τοῦ κατεστημένου αὐτοῦ. "Ερπύρες Ταξιαρχίες ἐμεῖς. Πῶς τὰ καταφέραμε παρὰ τὸ κνηνητὸ καὶ γέμιζαν οἱ ροῦγες πουνράκια ἔνας Θεὸς τὸ ἔρει. Ζητιανεύαμε ξύλα τρανοῦδια. "Εἶνα ἔξλο κυρὰ—θεῖα νὰ σοῦ γῆσουν τὰ πιδιά καὶ ὅταν μᾶς δίνονταν ἐγκαίρια ἀρπάξαμε δυὸ. "Εἶται ἓνα βράδυ Ἀποκριᾶς κουβαλήσαμε στὴ φωτιά φορτωμένα φέτες. Καὶ φώναξε κάποιος: «Μπράβο παιδιά, φέρτε κι ἄλλες». Τὴν ἄλλη μέρα ὁ «Μπράβο παιδιά» ἐγινε μπαρούτι καὶ μᾶς κινηγοῦσε γιατί τὰ κλεμμένα ξύλα ἦταν δικά του. Κέρδιζε ἡ στρατηγικὴ μας φέρνοντας τὰ ἀντίθετα ἀπὸ τὴν κατεύθυνση τοῦ

σπιτιοῦ τοῦ καὶ ποῦ νὰ καταλάβει ὁ δόλιος τὸ δόλο. "Ὅμως μιὰν ἄλλη φορὰ, ἦταν τότε ποὺ ἔκλεψαν ἀντὶ γιὰ ξύλα τὸ ἀλέτρι μιᾶς γυναίκας καὶ τὸ κάψανε, ἡ ὑπόθεσις ἔφτασε στὸν Εἰρηνοδίκη τῆς Μπαγίας.

Τὶ ἔγινε ἐκεῖνο τὸ ὁμαδικὸ κέρρι. ἡ ὁμοψυχία, σικνὰ ἡ τρέλα ποὺ ἔεπαγε σὲ φρενιασμένο κορὸ—σὰ στὸ καρναβάλι τοῦ Ρίο— γύρω ἀπὸ τὴ φωτιά! Κοπάδια οἱ προσωποδοφοροί. Σικνὰ τὸ μασκάρεμα γίνονταν μὲ φαντασία καὶ γούστο: τύφλα νὰ ἔχει τὸ τουριστικὸ καρναβάλι μὲ τὸ σιοκολατοπόλεμο. Ἄφισε ἐποχὴ ὁ βλάχικος γάμος. Ἀλλογοῦλαρα φορτωμένα θελέντες κι ἄλλα προικὰ ἔφερναν γύρω τὸ χωριό. Ἄνοιγαν τὰ σπίτια, κερνοῦσαν τὸ ψικί, εὐφραίνονταν οἱ καρδιές. Ἐντυπωσίασε μιὰν ἄλλη φορὰ καὶ ὁ ξυλοπόδαρος. Κοντὰ τρία μέτρα ἄνθρωπος ποὺ ἀγγίξε τὶς στέγες, σὰν τὰ πλαστικὰ τέρατα ποὺ κινηματογράφου. Περπατοῦσε μὲ ἀνωση ἀκροβάτη γιὰ τὰ μπαστούνια του ἦταν δυὸ σιδερένιες μασὲς φούντου. Ἀργότερα ἓνας χωριανὸς ὁμολογοῦσε πὼς ζεῖ μονάχα γιὰ τὸ καρναβάλι καὶ συγκέντρωνε ὁλοκρονὶς τόσο πράγματα γιὰ μεταφίσηση ποὺ δὲν τὰ βάζει ὁ νοῦς σας. "Ἡ παράδοση ἀναφέρει καὶ τὸν «πιπερά». Καθαροδεύτερα πρῶτὶ Κατεβαίνει στὸν «Κέρασο» τῆς Ράχης κάποιος μὲ τὸ γαῖδουράκι του· σταματᾷ στὸ πρῶτο σπίτι τοῦ χωριοῦ, ἐκεῖ ποὺ τώρα ἔχουν γιγαντώσει καρυδιὲς καὶ διὰλαλεῖ: «κόκκινο, καλὸ πιπερί...» Ἀγόραζαν οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ τὸ «μποςκούβο» πιπερί (χωρὶς νὰ ρωτηθοῦν πὼς βρέθηκε καὶ μάλιστα τέτοια μέρα πιπερᾶς τόσο τέλειος ἡθοποιὸς στάθηκε) ὅπου τὸ φῶτασμα τέλειωσε. Ἀργότερα, ὅταν οἱ ἄντρες τους τὶς φασκέλωναν γελώντας, δοκίμασαν τὸ πιπερί ποὺ ἦταν σκέτο κεραμίδι κοπιανισμένο καὶ παραδέχτηκαν ντροπαλῶς πὼς ὁ πιπερᾶς ἦταν μασκαρεμένος.

Αὐτὰ γὰρ τότε, τὰ σημερινὰ τὰ ἔβρισκε καὶ τὸ αὔριο τὸ ἐπιπνεύμασε: ἴσως μᾶς τὸ ἀποκάλυψε μὲ τὸ ποίημά του «Καφενεῖο 2000 μ.Χ.» ὁ Σπύρος Κυριαζόπουλος (καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο τῶν Γιαννινῶν ποὺ τελευταία πληρώσε τὴν ἐποχὴ» μας μὲ τροχαῖο θάνατο): «Γκαρόν—ἓνα ὄζυνο μὲ ὀλίγη».

Ο ΝΟΣΤΑΛΓΟΣ

Δείξε στὸ δάσος
τὴν ἀγάπη σου

προστάτευσέ το
ἀπὸ τὴν φωτιά

NEA ΑΠΟ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ NEA ΑΠΟ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ NEA ΑΠΟ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ NEA ΑΠΟ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

«...Οἱ ἐντυπώσεις μας ἀπὸ τὴν ὁ-

— Τὸν κ. Ἀριστοφάνην Τζιάσον, δην)λον, τελέσαντα τοὺς ἀρραβῶνας

Γι' αὐτὸ μαζεύθηκαν τόσοι πανηγυρισταὶ ἀπὸ τὰ γύρω χωριά καὶ τὰ Γιάννινα ἀκόμα, ὥστε νὰ γεμίσει τὸ μεσοχώρι κι ἔλο τὸ χωριό, σὲ βαθμὶ πὺν νὰ εἶναι ἀδούνατος νὰ τοὺς δῆς ὁ λους, τὸν γύρω ἔξχωριστος καὶ πρὸ παντὸς νὰ τοὺς θυμηθῇς. Προκαταβολικὰ λοιπὸν θὰ ζητήσουμε συγγνω-

Τοὺς κ.κ. Γεώργιον Τσιμπάνη, συμβολαιογράφον, Βασίλειον Τσιμπάνη, ἱατρὸν, Δάμητρον Τσιμπάνη, Τριημ. Ἐνώσεως Βιομηχ., Κων. Βασιλ. Τσάλιον, δικηγόρον, Κων. Βασιλ. Καν. δημ)λον, Τουρτουριδὸν, Δεσφ. Θεοχάρου, Ἀθανάσιον Γκρουβιῆν, Εὐάγγελον Στυλιδῆν καὶ Δεσφ. δρον Τσιρῶνιν.

Ἐπειτα ὁ πρόεδρος, ὁ καθηγητὴς κ. Σίτος ὁ ὁποῖος τόσα πολλὰ γνωρίζει γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ ἐνῶ εἶπαμε λίγα λόγια στοὺς σπουδασ-

Εἰς τὸ Μακρίνον, φέτος ἡ Ἀνάστασις ἔγινε ἀπὸ τῶν κατοίκους τοῦ χωριοῦ, διότι δὲν ἔχει τὸ χωριὸν παπᾶ ὅπως καὶ ἄλλα χωριά τῆς

Ποσό έτήσιας συνδρομής προ-
εραϊτικό. ♦ Για τους ιδιώτες
που διαμένουν στο Ζαγόρι
δουγ. 150.

Ἡ ὀπισθοπόνη θα ὑπῆρχε πολύ μεγαλύτερη κίνηση ἀλλὰ ὁ δρόμος ἦταν πρὸς τοὺς ἐμπόδιους. Εἶναι ντροπὴ γιὰ τὸ κράτος Μάν μῆνα να μῆν ἔρχεται κανονικὰ λεωφορεῖο στὸ χωριό. Στὸ Βροσοχώρι π.χ. δὲν μποροῦσε να πάει ἐπειδὴ ἐξ οὐδὲ σημεῖα ὑπάρχουν λῶστες. Τόσο δύσκολο εἶναι νὰ τὸ καθαρίσουν; Αὐτοὶ οἱ δρόμοι ἔπρεπε νὰ εἶναι φαντασμένοι ἀπὸ μάλαγα γιὰ καὶ ἐγὼ δὲν ξέρω πόσο στρεμμένα δασοὺς ἔχει πᾶσι τὸ κράτος ἀπ' αὐτὰ τὰ χωριά (60.000 στρέμ. ἀπὸ Λάιστα). Ὁλόκληρα ἐ-

— «Όχι μόνο λόγια, αλλά έργα. Μπράβο τους. Περνώντας από το Βουκουρέστι αυτή τη φορά ή ματιά μου έπεσε πάνω στα καφέ καλάθια άχρήστων με τα άσπρα γράμματα ΜΟΣ. Ρυθμίζοντας έμβια ότι τα έρπαιζε ό ό Μορφωτικός Όρειβατικός Σύλλογος. Και πάλι μπράβο τους. Αυτή είναι μια άρχή. Άς πάρουν παράδειγμα αυτό και ός βάλουν λίγα καλάθια άχρήστων σε καθένα από τα χωριά μας.

ΤΟΥΛΑ ΠΟΛΛΑ — ΖΑΡΚΑΔΑ

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

ΧΑΙΡΕΤΙΖΟΥΝ
ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ

«Εφημερίδα «Τὸ ΖΑΓΟΡΙ μᾶς»
Καλῶς ὄρισε! Χρόνια σὲ πε-
ριμέναμε! Μὲ ἀφατη χαρὰ καὶ ἐν-
θουσιασμό σὲ χαιρετίζουμε! Πο-
τὲ μὴ λείψεις!... Συγχαρητήρια
στὴν ἐπιτροπὴ, ποὺ πῆρε τὴν πρω-
τοβουλία. Καίρὸς πιά, ν' ἀπο-
χτήρη καὶ τὸ Ζαγόρι, πάλι τὴν ἐ-
φημερίδα του, ποὺ θὰ διαλαλεῖ
τὸν πόνο του καὶ τὴν ἐπιθανάτια
κραυγὴ του!...

«Ὡς σ' ἀγκαλιάσουν, ὅλα τὰ
χωριά, ὅλοι οἱ Ζαγορίσιοι, ὅπου
κι ἂν βρίσκονται, ὅλοι οἱ φίλοι
τοῦ Ζαγορίου. Κι' ἀντὶ νὰ λέν στὸ
χάνι καὶ στὸ μεσοχώρι τὰ παρὰ-
πὼν τῶν, μὲ χεῖρα σταυρωμένα,
ἄς ἀνασκουμποθοῦν, νὰ τὰ διατυ-
πώνουν, ἀπ' τὴν στήλη σου θαρ-
ρετὰ καὶ παληκαῖσια, ἀξιώνον-
τας, γιὰ τὸ Ζαγόρι μᾶς, ὅτι δικαί-
ωματικά, τοῦ ἀνέκτε!...

Μὲ χίλιες εὐχὲς γιὰ τὴν προ-
κοπὴ σου.

Φρόσω Ἰωαννίδου

♦
«Ἀγαπητοὶ συμπατριῶται,
Ἡ χαρὰ μου ἦταν πραγματικά
πολὺ μεγάλη διαβάζοντας τὸ πρῶ-
το φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Τὸ Ζα-
γόρι μᾶς» μίας ἐφημερίδας ἀφιε-
ρωμένης στὴν ἀκριτικὴ αὐτὴ πε-
ριοχὴ τῆς χώρας μας ποὺ ἀπ' τὴν
παιδικαία ἱστορία της εἶναι τε-
ράστια ἡ συμβολὴ της στοὺς ἐθνι-
κος ἀγῶνες γιὰ τὴν Λευτερίαν, τὴν
πολιτιστικὴ καὶ πνευματικὴ ἐξύ-
ψωση ὅχι μόνον τῆς Ἠπείρου ἀλ-
λὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδας.

Συγχάρω θερμὰ τὴν ἐπιτροπὴ
ποὺ ἀφιλοκερδῶς ἀσχολήθηκε μὲ
τὴν ἐκδόσιν αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας,
ποὺ θὰ προσφέρει πολλὰ στὴ δια-
τήρησιν καὶ τὴ συνέχισιν τῆς ἱ-
στορίας τοῦ Ζαγορίου μᾶς καὶ τὴν
ἀναβίωσιν τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων
τῆς ἰδιαίτερας Πατρίδας μας.
ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Φραγκάδες

Κοινότης Ἐλάτης

«Ἀγαπητοὶ συμπατριῶται,
Μὲ ἀμέτρητη χαρὰ καὶ εὐχαρί-
στηση πληροφορηθήκαμε τὴν ἐκδο-
σιν τῆς ἐφημερίδας «Τὸ ΖΑΓΟΡΙ
μᾶς», ποὺ ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ
τὴν προβολὴ καὶ ἀξιοποίηση τοῦ
ποῦ δμορφου καὶ ὠραίου τμήμα-
τος τῆς Πατρίδας μας, τοῦ ξακου-
στοῦ Ζαγορίου.

Εἰμαστε βέβαιοι ὅτι ἡ προσπά-
θειά σας αὐτὴ μὲ τὸν ἐνθουσιασμό
καὶ τὴν ἐνεργητικότητά σας θὰ κά-
νῃ κάποιον καλὸ ξεκίνημα γιὰ τὴν
ἀνόρθωσιν τοῦ ρημαγμένου Ζαγο-
ριοῦ.

Εὐχόμαστε ὁλόψυχα καλὴ πρό-
οδο καὶ ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία στοὺς
σκοποὺς ποὺ σηματοθεῖται.

— Ἀνταποκριτὴ τῆς Κοινότη-
τάς μας ὀρίζουμε τὸν κ. Ἰωάννη
Εὐνὸν - Παιδαγῶγα 18. Ἰωάννινα.

♦
«Ἀξιότιμοι συμπατριῶται,
Χαιρετίζω πατρικῶς τὴν ἐκδο-
σιν τῆς ἐφημερίδας «Τὸ ΖΑΓΟΡΙ
μᾶς» καὶ συγχαίρων θερμῶς ἀ-

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

παντας διὰ τὴν θαυμασίαν πρωτο-
βουλίαν Σας, εὐχομαι ὁλοψύχως
εἰς τὸν Πανάγαθον Θεόν, τὸν Δο-
μήτορα παντὸς ἀγαθοῦ ἐπιτυχὴ
συνέχισιν κυκλοφορίας τῆς ἐπ' ἀ-
γαθῇ τῆς φιλάτης περιοχῆς μας
ἢ ὁποῖα πράγματι ἡμπορεῖ ἀκόμη
νὰ ἐλπίξει.

Μετὰ πατριωτικῶν ἀσπασμῶν
+ Πρωτοπρεσβύτερος
— ΓΡΗΓ. ΙΩ. ΓΚΡΟΥΪΔΗΣ
Ἐφημέριος Κήπων - Ζαγορίου

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ
ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝ ΟΛΩΝ
ΤΩΝ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Τώρα ποὺ ὁ ἐνθουσιασμός γιὰ
τὴν ἐκδόσιν τῆς ἐφημερίδας πέρα-
σε καὶ τὰ πράγματα ἀκολουθοῦν
τὸ δρόμο τους νομίζω ὅτι πρέπει
νὰ σκεφθοῦμε ρεαλιστικὰ καὶ πῶς
σοβαρὰ ἀντικρίζοντας κατὰματα
τὴν πραγματικότητα τοῦ Ζαγορι-
οῦ.

Ὁ φιλολογικὸς τομέας καὶ οἱ ἐ-
φήμερες εἰδήσεις καὶ νέα τῶν χω-
ριῶν στὸ γέμισμα τῆς ἐφημερίδας
κάθε φορὰ ποὺ ἐκδίδεται δὲν λύ-
νουν τὸ πρόβλημα.

Εἶναι καιρὸς πιά καὶ καθήκον
ἐπιτακτικὸ τῶν ἀπανταχοῦ Ζαγο-
ρισίων καὶ εἰδικότερα ἐκείνων ποὺ
ἔχουν πετύχει στὴ ζωὴ ἢ κατέχουν
καλὲς θέσεις στὸν κρατικὸ μηχανι-
σμό ἢ στὴν κοινωνία νὰ σκεφθοῦν
στὰ σοβαρὰ καὶ νὰ βροῦν τρό-
πους καὶ λύσεις τῶν καυτῶν καὶ
ἐπιτακτικῶν προβλημάτων τοῦ Ζα-
γοριοῦ μᾶς.

Ἡ μέχρ' σήμερα τακτικὴ μας
νὰ ἐπιλύουμε ὅλα τὰ θέματα καὶ
νὰ προγραμματίζουμε νέα, στὸν
πλάτανο τὸ καλοκαίρι καὶ νὰ ἐπα-
νερχόμαστε ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρό-
νο ὅχι γιὰ νὰ κάνουμε ἀπολογισμό
δουλειᾶς ἀλλὰ γιὰ νὰ ταραξοῦμε
τὰ λιμνάζοντα νερά τῆς ἀπαγοί-
τευσης ἐκείνων ποὺ κατοικοῦν μόνι-
μα στὸ χωριὸ γιὰ νὰ τοὺς δώ-
σουμε νέες ψευτικὲς ἐλπίδες δὲν
λύνει τὸ πρόβλημα. Αὐτὴ ἡ τακτι-
κὴ μας πρέπει νὰ τὸ ξέρουμε κι
ἂν ὅχι τὸ λέγω καθαρὰ ἀπὸ τὴν
σὴν στήλη, αὐτὲς εἶχε καὶ ἔχει σὰν ἄ-
ποτέλεσμα νὰ μὴν μᾶς βλέπουν
μὲ καλὸ μάτι καὶ νὰ γελοῦν μαζί
μας ὅταν μᾶς ἀκοῦν νὰ λύνουμε
στὸν πλάτανο τοῦ μεσοχωριοῦ τὰ
προβλήματα τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ νὰ
σχεδιάζουμε νέα.

Αὐτὸ πιστεύω δὲν μᾶς τιμὰ ἐ-
μᾶς ὅλους τοὺς Ζαγορίσιους ποὺ
ὅπως εἶπα πῶς πάνω ἔχουμε πετύ-
χει στὴ ζωὴ ἢ κατέχουμε γερά πό-
στα ἂν βέβαια θέλουμε νὰ λεγό-
μαστε Ζαγορίσιοι καὶ πιστεύουμε
στὴν ἀνάπτυξιν τὴν προκοπὴ καὶ
σ' αὐτὴν τὴν ἰδία ἀνάστασιν τοῦ
Ζαγοριοῦ μᾶς.

«Ἄν δὲν πιστεύουμε θὰ εἶναι κα-
λύτερα καὶ πῶς τίμιον νὰ ἀφίσουμε
τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς νὰ βροῦν
τὴν λύσιν μόνον τῶν καὶ νὰ μὴν
τοὺς βάζουμε ἐμπόδια ἢ νὰ τοὺς
δίνουμε ὑποσχέσεις καὶ ἐλπίδες
τὴς ὁποῖες γνωρίζουμε ἀπὸ τὴν ἱ-
στορίαν ὅτι δὲν θὰ τὴν πραγματοποιή-
σουμε.

Εἶναι καιρὸς πλέον καὶ καλὸ δ-
λους τοὺς συμπατριῶτες Ζαγορί-
σιους οἱ ὁποῖοι πονᾶνε τὸν τόπο
τους, ἐνδιαφέρονται πραγματικά
καὶ πιστεύουν, στὴν ἀνάπτυξιν,
στὴν προκοπὴ καὶ ἀνάστασιν τοῦ
Ζαγοριοῦ ὅπου κι ἂν βρίσκονται
νὰ σχηματίσουν σήμερα, ὅχι αὔ-
ριο, ἐπιτροπὴς ἢ ὁμάδες ἐργασίας
γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν ὅσο μποροῦμε
πῶς γρήγορα τοῦ Ζαγοριοῦ μᾶς.

Εἰμαι βέβαιοι πὺς οἱ ἐπιτροπὲς
ἢ ὁμάδες ἐργασίας τῶν Ζαγορίσι-
ων τῆς κάθε πόλης τῆς Ἑλλάδας,
ποὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἔχουν ἀποφα-
σίσει νὰ δουλέψουν, συνανοηθοῦν
μεταξὺ τῶν γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ
προσφέρουν θετικὴ ἐργασία καὶ ὅ
πρὸς αὐτὴν τὸν τόπο τους.

Ἀντικείμενα ἀξιοποίησης ἔχει
πολλὰ καὶ καλὰ τὸ Ζαγόρι. Ἐπί-
σης οἱ προϋποθέσεις γιὰ τὴν σω-
στὴ καὶ καλὴ ἀξιοποίησιν τῶν εἰ-
ναι πολλές καὶ καλὲς ποὺ πέρα ἀ-
πὸ τὴν ἀξιοποίηση θὰ μᾶς δώσουν
καὶ κέρδη.

Λεῖπει ἡ πρωτοπορία, καὶ ἡ
πρωτοβουλία τὴν ὁποῖα πρέπει
νὰ καλύψουμε ἐμεῖς ποὺ ζοῦμε ἔ-
ξω ἀπὸ τὰ χωριά.

Καλούμαστε νὰ προσφέρουμε
λίγη ἐργασία λίγη ὑπηρεσία γιὰ
τὸν τόπο μας.

Ἐχομε τὸ θάρρος, τὴ θέλησιν
τὴ δύναμιν νὰ τὸ κάνουμε; Ἄν ναι
ἐμπρός στὴ δουλειά. Στὴν πράξιν

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ
ΓΙΑ ΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ
ΣΤΗ ΜΑΝΑ ΜΟΥ

«Ὅνειρο ἡλιόχαρο.
λαχταροθρεμένο
μετέφερε στὸ σπῆτι μου
τὸν ξενιτμένο.

Στὴν αὐλὴ μὲ δέχτηκε
ἡ Ζωὴ· ἡ Μάνα
ἡ φωνὴ τῆς θάλασσας
πασχαλιάς καμπάνια.

Μ' ἔσφιξε στὰ στήθεα τῆς
—στείρα πιά ἀπὸ χρόνια—
Λημονιά μὲ δούλαζε
καὶ ξεχνῶ τὰ χιόνια,

κρύα καὶ ἀνεμόδροχα,
ξενιτειᾶς φαριμάκια,
προδομένα ὄνειρα.
τῆς καρδιάς αὐλάκια.

Στ' ἀχνοπρωπῶν καὶ τῆς
κάθε μιὰ ρυτίδα.
χρυσουγούλας φίλημα.
ἡλιόχρυσου φίλημα.

Μάνα σὲ στερήθηκαν
κι' οἱ χαρὲς τοῦ κόσμου
στεῖρεψαν καὶ στεῖρεψε
τῆς ζωῆς τὸ ὅπως μου.

Οἱ παραπάνω στίχοι γράφτηκαν πρὶν ἀπὸ εἴκοσι χρόνια.
ὅταν ὁ γράφων ἦταν σὲ εἴκοσι κι' αὐτὸς, ταξιδεμένος κι' ἄρρω-
στος, δὴ μὴν, σὲ νοσοκομεῖο τῆς Ἰταλίας.

Στὴν ἡλικία αὐτὴ, ποῖος λίγο ποῖος πολὺ, ὅλοι μᾶς σὲ κά-
ποια στιγμή νοιώθουμε λιγάκι ποιητὲς... καὶ γινώμστε σιγο-
πλόκοι... Ὑστερα ἦταν κι' ἡ ἀρρώστια... καὶ τὸ πρῶτο ξεμάκρ-
μα τοῦ νεοσσὸ ἀπ' τὴ φυλιά του.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

σιους οἱ ὁποῖοι πονᾶνε τὸν τόπο
τους, ἐνδιαφέρονται πραγματικά
καὶ πιστεύουν, στὴν ἀνάπτυξιν,
στὴν προκοπὴ καὶ ἀνάστασιν τοῦ
Ζαγοριοῦ ὅπου κι ἂν βρίσκονται
νὰ σχηματίσουν σήμερα, ὅχι αὔ-
ριο, ἐπιτροπὲς ἢ ὁμάδες ἐργασίας
γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν ὅσο μποροῦμε
πῶς γρήγορα τοῦ Ζαγοριοῦ μᾶς.

Εἰμαι βέβαιοι πὺς οἱ ἐπιτροπὲς
ἢ ὁμάδες ἐργασίας τῶν Ζαγορίσι-
ων τῆς κάθε πόλης τῆς Ἑλλάδας,
ποὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἔχουν ἀποφα-
σίσει νὰ δουλέψουν, συνανοηθοῦν
μεταξὺ τῶν γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ
προσφέρουν θετικὴ ἐργασία καὶ ὅ
πρὸς αὐτὴν τὸν τόπο τους.

Ἀντικείμενα ἀξιοποίησης ἔχει
πολλὰ καὶ καλὰ τὸ Ζαγόρι. Ἐπί-
σης οἱ προϋποθέσεις γιὰ τὴν σω-
στὴ καὶ καλὴ ἀξιοποίησιν τῶν εἰ-
ναι πολλές καὶ καλὲς ποὺ πέρα ἀ-
πὸ τὴν ἀξιοποίηση θὰ μᾶς δώσουν
καὶ κέρδη.

Λεῖπει ἡ πρωτοπορία, καὶ ἡ
πρωτοβουλία τὴν ὁποῖα πρέπει
νὰ καλύψουμε ἐμεῖς ποὺ ζοῦμε ἔ-
ξω ἀπὸ τὰ χωριά.

Καλούμαστε νὰ προσφέρουμε
λίγη ἐργασία λίγη ὑπηρεσία γιὰ
τὸν τόπο μας.

Ἐχομε τὸ θάρρος, τὴ θέλησιν
τὴ δύναμιν νὰ τὸ κάνουμε; Ἄν ναι
ἐμπρός στὴ δουλειά. Στὴν πράξιν

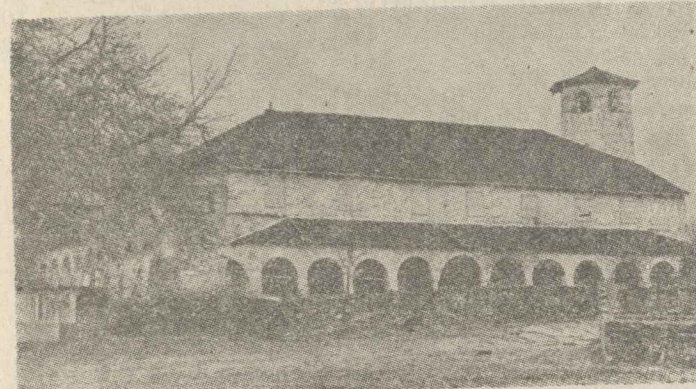
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

Η ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΚΑΛΟΥΤΑ

- 1) Ὑψόμετρο 840. μ.
- 2) Τηλέφωνο (0653) - 61246.
- 3) Μόνιμοι κάτοικοι 30.
- 4) Ὀνοματεπώνυμα Μελῶν Κοι-
νοτικῆς Συμβουλίας: Ἡλίας Κου-
τσός, Πρόεδρος, Ἀλέξανδρος Ζιά-
κας Ἀντιπρόεδρος, Σταῦρος Κα-
ραβίδας, Ἀλέξανδρος. Εὐαγγέλου,
Κλειὼ Τεμπούλου Μέλῃ. Δημήτρι-
ος Ράπτης Γραμματεὺς.
- 5) Ἡ Ἐκκλησία λειτουργεῖ κα-
νονικά.
- 6) Δημοτικὸ Σχολεῖο δὲν λει-
τουργεῖ ἀπὸ τὸ ἔτος 1971-1972.
- 7) Ἡ κοινότητα εἶναι ἔδρα Ἀ-
γροτικοῦ Ἰατρείου, ποὺ ἐξυπηρε-
τοῦνται τὰ χωριά: Λεπτοκαρυά,
Φραγκάδες, Δικόρυφο, Μανασή,

«Ἅγιος Γεώργιος Νεγάδων

Καλουτὰ, Διπτόταμο, Ἀνθρακίτης,
Καβαλάρη καὶ Καρυές. Σήμερα
στερεῖται Ἰατροῦ καὶ προσωρινὰ
ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ τὸ Ἰατρεῖο Ἀ-
σπραγγέλων.

8) Ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ
τὰ Γιάννενα μὲ Λεωφορεῖο ἀγόνων
Γραμμῆς. Ἐξεκινεῖ ἀπὸ τὸ πίσω
μέρος τῆς Στοᾶς τοῦ Ξενοδοχείου
Καφενείου Ρ ο ὕ κ α, ποὺ εἶναι
στὴν ὁδὸ Ἀνεξαρτησίας Ἰωάννινα
—Γίνεται δὲ κάθε Τρίτη, Πέμπτη,
Σάββατο τὴ χειμερινὴ περίοδο καὶ
νονικά.

Τοὺς θερινοὺς μήνες ὑπάρχει
μεγαλύτερη κίνησις τὸ λεωφορεῖο
ἐκτελεῖ καθημερινὰ δρομολόγια.

10) Ὑπάρχει σύλλογος τῶν γι-
ριανῶν μας ποὺ μένουν στὰ Γιάν-
νενα μὲ τὴν ἐπωνυμία «Ἐξωραϊ-
στικὸς σύλλογος Ἑλατινῶν ἢ Ἐ-
λάτης».

11) Ὑπάρχει καφενεῖο τὸ ὁποῖο
μπορεῖ νὰ μαγειρεύει κατὰ πρό-
χειρο.

12) Δωμάτια γιὰ διανυκτέρευση
καὶ παραθερισμὸ δὲν ὑπάρχουν,
γιὰ τὸ χωριὸ μᾶς εἶναι πυρὸπα-
θές. Ἐὰν μελλοντικῶς δανειοδοτη-
θοῦν μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐναπομείναν-
τα παραδοσιακὰ καὶ ἐπισκευ-
ασθοῦν καταλλήλως, ἀσφαλῶς θὰ
ὑπάρχουν.

ΕΡΓΑ ΠΡΟΣ ΕΚΤΕΛΕΣΙΝ:
Ἀποπεράτωσις τῆς Καμνῆς Ἐκ-
κλησίας. Κατασκευὴς δεξαμενῆς.
Κοινοτικὴ ἀποθήκη καὶ ἐπισκευαὶ
τοίχων.

— Ἔργα ἀπαράτητα: Ἡ διά-
νοιξις καὶ ἀσφαλτοστρώσις τοῦ δρό-
μου ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ - Ε-
ΛΑΤΗ.

ΕΓΙΝΑΝ 5 καινούργια σπίτια
καὶ 2 ἐπισκευάσθηκαν ἐξ ὁλοκλή-
ρου. Προβλέπεται ἡ ἀνέγερσις 2
τουλάχιστον νέων.

ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΤΣΟΣ

ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΤΣΟΣ

Η ΕΤΕΜΠΗ ΚΑΙ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Ἡ ΕΤΕΜΠΗ, ἔχαιρετίσθη ἔδω
καὶ 3 χρόνια περίπου, μὲ ἐνθουσι-
σμό ἀπὸ τὸ πολὺ Ἠπειρωτικὸ κοινό,
τῶν ἐνδημιούντων καὶ τῶν ταξιδευ-
μένων Ἠπειρωτῶν γενικότερα γιὰ
τὸ μεγαλόπνοο πρόγραμμα ποὺ ἐξηγ-
γεῖλε.

Τὴν ἐπιχειρηματικὴ ἀξιοποίησιν τῆς
Ἠπείρου μὲ σύστασιν Ἀνωτάτων
Ἐταιρειῶν, ποὺ θὰ ἐπαιρέσουν τὴν
ἀναζωογόνησιν τῶν ἐρημιθεσιῶν Ἐ-
παρχιῶν, μὲ τὴν Ἰδρυσιν Βιομηχανι-
κῶν μονάδων καὶ μονάδων ἄλλου
τύπου, ποὺ θὰ ἐδίδο νέαν ζωὴν εἰς
τὰ χωριά καὶ τὴν ὑπαίθρου, μὲ ἐπα-
νοδὸν τῶν ἀποδημιούντων.

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐκράτῃσεν ἐπιφυ-
λάξεις μου, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴν ἀπο-
θαρρῶν ἐκείνους ποὺ μὲ πατριωτι-
κὸν ζῆλον ἐπέμειναν ὅτι αἱ ἐπιχει-
ρηματικὰ αὐτὰ προσοφθαλμοῦ θὰ προ-
σῆγγιζον σὲ ὀφέλιμον σκοπὸν δὲν
ἀντέτεινα. Ἀλλὰ μὲ προσοχὴν καὶ
σύνεσιν, ἐκ τῆς παρὰς μου πολιτι-
κῆς πείρας, γύρω ἀπὸ τὰ θέματα αὐ-
τά, πρότεινα, νὰ προσημύουν, χω-
ρὶς νὰ ἔλθουν εἰς ἀντίθεσιν μὲ ἐν-
ἐνεργεῖα ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως, ποὺ
θὰ ἀντιδρῶσαν, νὰ προσημύουν ἐρ-
γα μικρᾶς δραστηριότητος, πλὴν ἐπι-
δεικτικὰ καὶ δυνάτ' εἰς ἐκτέλεσιν,
μὲ μικρὰς δαπάνας, διὰ νὰ ἐμπνεύ-
σουν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ Ἠπειρω-
τικὸν κοινὸν κινούμενον εἰς τὸ ποσὸν
τῶν 10.000.000 ἔκ. ποὺ θέλουν, κα-
τὰ τὸ Νόμον νὰ συσταθοῦν αἱ Ἄν. Ἐται-
ρεῖαι.

Καὶ σὰν πρῶτο τέτοιο ἔργο, ὑπέ-
δειξα μὲ ἄρθρο μου στὸν «Παρατη-
ρητὴ» Ἰωαννίνων, ποὺ ἀγκάλιασε
θερμὰ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἐπιδίωξιν
τῆς ΕΤΕΜΠΗ, τὴν ὁργανομένην
Τουριστικὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ πα-
νοραμικοῦ τοπίου τοῦ κόμπου τὴν
χαράδραν τοῦ Βίκου. Προσέφερον-
το καὶ προσφέρονται τρία ἐξαιρετικὰ
σημεῖα πανοραμικῆς θέας. Ἡ
Μπελόη, ἡ Ὀφύα καὶ ὁ Βίκος. Δὲν
ἐκρεῖζοντο οὔτε χρειάζονται πολλὰ
πράγματα. Τρεῖς ἐξῆς ἀσφαλείας
ἀνὰ μίαν ἐκαστὴν, θέας.

Μὲ τρία μικρὰ περίπτερα γιὰ νὰ
δίδουν, ἐπὶ πληρωμῇ εἰσιτήρια θέας,
νὰ παρέχουν ἀναψυκτικὰ καὶ καφέ-
ποσά τοῦ Βίκου καὶ ἕτι ἄλλο θὰ ἔ-
κάνοιεν τοὺς ἐπισκεπτὰς καὶ ἰδί-
α τοὺς Τουρίστας τοὺς ξένους, ποὺ θὰ
τοὺς ὡδήγει εἰς τὸν ἐξωτικὸν αὐτὸν
χώρον, τὸν μοναδικὸν εἰς τὴν Ἑὐρώ-
πην, ἄλλα καὶ σ' ὅλον τὸν Κόσμον.

Παρόμοιον καὶ ὑπερέκον τῆς σχεδὸν
μεγάλῃς χαράδρας τῶν 20 χιλιομέ-
τρων τοῦ Κολοράντο τῆς Ἀμερικῆς.
Τεράστιον τὸ ὄφελος καὶ μέσα στὰ
Γιάννενα, μὲ τὴν παραμονὴν τῶν
Τουριστῶν καὶ τῶν χωριῶν, ποὺ εὐ-
ρίσκονται κοντὰ σὲς θεαματικὰς το-
ποθεσίας μὲ τὰς στάσεις ὑποδοχῆς
καὶ ἐξυπηρετήσεως εἰς φαγητὰ καὶ
ἀναψυκτικὰ, Ἀλλὰ καὶ ἐκείνων ποὺ
θὰ ὑπηρετοῦσαν τὴν διακίνησιν καὶ
τὴν διαδρομὴν τῶν Τουριστῶν. Θάδι-
ναν μίαν ζωὴ, στὴν περιοχὴ τοῦ Ζαγο-
ριοῦ, τὴν περισσότερο ἐρημιθεμένην
περιοχὴ τῆς Ἠπείρου ἀκόμη καὶ τὸν
χειμῶνα.

Κι' αὐτὰ ὅλα μὲ μικρὰς δαπάνες,
ποὺ δὲν θὰ ὑπερέβαινον τὰ 8.000.000
ἔκ. δραχμῶν, δι' ἐκάστην τοποθεσί-
αν, εἰς τὴν ὁποῖαν θὰ μετελκον καὶ

Εὐχαριστῶ
ΓΙΩΡΓΟΣ Δ. ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ
Φιλόλογος

αἱ παρακείμεναι κοινότητες, μὲ ἀπό-
δοσιν πλέον τοῦ ἐκατομυρίου εἰς ἐ-
κάστην καὶ ἐξοφλομένην ἐπιτυχί-
αν τῆς Ἀνωτάτης Ἐταιρείας καὶ εἰς
τὸν σκοπὸν καὶ εἰς τὴν ἀπόδοσιν,
ποὺ θὰ τῆς παρέχων τὴν ἐνέκρευσιν
νὰ ἐπιδοθῇ καὶ εἰς παρομοίας ἐπιχει-
ρήσεις, μὲ πλὴρ ἐμπιστοσύνην καὶ
ὑποστήριξιν τῶν Ἠπειρωτῶν.

ΧΡ. ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ
Πρῶτον Ὑπουργόν

ΣΗΜ. ΣΥΝΤ.:
Στὶς 22 Μᾶη ἡ Γενικὴ Συνέλε-
σις τῆς ΕΤΕΜΠΗ ἐξελέξε νεὸ Δ.
Συμβούλιον μὲ προεδρεῖο τοῦ κ.κ.
Ι. Δούμα Πρόεδρο, Ι. Ζούκη ἀντι-
πρόεδρο, Π. Τσαυκάνη Γ. Γραμ-
ματέα καὶ ταμία τὸν Ι. Καμπέρη.

Ὅπως πληροφοροῦμεθα ἐγκα-
ταλείπεται ἡ ἀγορὰ τοῦ ΦΕΡΡΥ-
ΜΠΩΤ καὶ μελετᾶται ἡ τουριστι-
κὴ ἐκένδρυσιν στὸ Ζαγόρι.

«Ἄν ἕνας ξένος θελήσει νὰ πάει
στὸ Τραπεζοδοχὸν μετὰ τὴν «νέαν» το-
ποθέτησιν πινακίδων μὲ τὰ ὀνόμα-
τα καὶ τὴν χιλιόμετρικὴ ἀποστά-
σεις τῶν χωριῶν δὲν θὰ φτάσει
ποτέ. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ σὲ κομμὰ
ἀπὸ τὴν «νέαν» πινακίδες δὲν ἀνα-
φέρεται τὸ πῶς ζωντανὸ χωριὸ τοῦ
Ζαγοριοῦ. Δὲν ξέρ

Κοινωνικά

ΓΑΜΟΙ

Στὴν Ἐλευσίνα ἔγιναν οἱ γάμοι τῆς Ὀλγας Φωτοπούλου καὶ τῆς Ἀνθούλας Λαδιᾶ ἀπὸ τοὺς Ἀσπραγέλους ποὺ διακρίνονται γιὰ νοικοκυροσύνη καὶ χάρη· παντρεύτηκαν τοὺς Ἀφῶδες Τζούρα ἀπὸ τὴν Ἐλευσίνα καὶ φύγανε ἀπὸ κοντὰ μας γιὰ τὸ καινούργιο νοικοκυριό τους. Εὐχόμαστε στὰ ταιριασμένα ζευγάρια μακροζωία, εὐγονία, εὐτυχία.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΕΛΑΤΗ: Τὸ Πόσχα ἔγιναν οἱ ἀρραβῶνες τοῦ κ. Ἐλευθερίου Παπαθανασίου Δημοδιδασκάλου μετὰ τῆς Δίδος Ἐλευθ. Μυλωνᾶ.

— Ἀπὸ τὴ Λάϊστα ἡ Μαρία Χασιώτη, τεχνολόγος Πολιτικὸς Μηχανικὸς ἀρραβωνιάστηκε μετὰ τὸν κ. Γιώργο Βαρβέρη τεχνολόγο μηχανολόγο ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Τοὺς συγκαίρουμε θερμότητα καὶ εὐχόμαστε καλὰ στέφανα.

— Ἀπὸ τὸ Βρυσοχώρι ὁ κ. Θανάσης Καραγιαννόπουλος, ἀνθυπολοχαγός, ἀρραβωνιάστηκε μετὰ τὴν δεποινίδα Φόνη Κατοικοῦδη ἀπὸ τὰ Γιάννενα. Τοὺς συγκαίρουμε καὶ τοὺς εὐχόμαστε καλὰ στέφανα.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

— Ὁ συμπατριώτης μας κ. Γιάννης Κουγκούλης ποὺ μένει στὴ Θεσσαλονίκη ἔγινε πατέρας χαριτωμένου ἀγοριόυ. Εὐχόμαστε στὸ ζεῦγος τοῦ κ. Ἰ. Κουγκούλη νὰ τοὺς ζήσει τὸ νεογέννητο.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ.—

Μετὰ πολλὴ δόνηση θάψαμε στὸ κοιμητήρι τοῦ χωριοῦ μας τὴν Καλυψὶ Κ. Λαδιᾶ. Ἄς εἶναι ἐλαφρὸ τὸ κῶμα τῆς γενέθλιας νῆς.

— Πέθανε στὰ Γιάννενα καὶ θάφτηκε στὸ Τσεπέλοβο ὁ Δημ. Θ. Τσουμάνης. Ἡ κηδεῖα τοῦ ἦταν πάνδημη γιὰ τὸ Δ. Τσουμάνης εἶχε ἀναδειχθεῖ καλὸς νοικοκύρης, ἀνθρώπος προικισμένος μετὰ πολλὰς κοινωνικὰς ἀρετὰς. Τοὺς οἰκείους του καὶ τὸν καθηγητὴ κ. Γιώργο Τσουμάνη, τὸ παιδί του «Τὸ Ζαγόρι μας» συλλυπεῖται θερμὰ.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ.— Βαρὺ πένθος στὸ χωριὸ ἀπὸ τὸ θάνατο δυὸ προσφιλῶν χωριανῶν. Στις 14.5.78 κηδεύτηκε ὁ Κων(νος) Μ. Βλαστός, ποὺ πέθανε σὲ ἡλικία 69 χρονῶν καὶ στις 18.5.78 κηδεύτηκε ὁ Χριστόδουλος Γ. Ζινδριλῆς, ποὺ πέθανε σὲ ἡλικία 84 χρονῶν. Ἄς εἶναι ἀνάλαφο τὸ Τσερβαριώτικο κῶμα ποὺ τοὺς σκέπασε. Θὰ τοὺς θυμούμαστε γιὰ πάντα.

ΑΠΟΣΤ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Σὲ αὐτοκινήσιον δυστύχημα χάθηκε στὴν Ἀθήνα ὁ ἐκλεκτὸς ἐπιστήμονας καὶ ἐκλεκτὸς Ζαγορίσιος: ὁ Γκαμπὸς Γεώργιος Τζαμίκας ἀπὸ τοὺς Κήπους τοῦ Ζαγορίου. Ὁ ξαφνικὸς χαρὸς τοῦ Γ. Τζαμίκας γέμισε τὴν ψυ-

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Πρωτοβουλία τοῦ Πολιτιστικοῦ Συνδέσμου Ζαγορίσιων ὁ ἐπίτιμος Γυμνασιάρχης, Γεν. Γραμματεὺς τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας Ἀθηνῶν καὶ μέλος τῆς Ἐκδοτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐφημερίδος μας κ. Στάθης Λαμπρίδης θὰ ὁμιλήσῃ τὴν 14 Ἰουνίου ἡμέρα Τετάρτη καὶ ὥρα 6 μ.μ. στὴν Ἑταιρεία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν με θέμα: Τὸ Ριζάριο Κληροδότημα, ἀξιοποίηση τῆς περιουσίας του καὶ δι-ἀθεση τῶν ἐσόδων του ὑπὲρ τῶν Ζαγορίσιων καὶ τοῦ Ζαγοριοῦ ὅπως θέλησε καὶ διατάσσει στὴ διαθήκη του ὁ μεγάλος Εὐεργέτης συμπατριώτης μας Γεώργιος Ριζάρης.

Μετὰ τὴν ὁμιλία θὰ ἐπακολουθήσῃ συζήτηση καὶ θὰ παρθῶν ἀποφάσεις.

Ἐπειδὴ τὸ θέμα εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον θὰ πρέπει νὰ παραστοῦν ὅλοι οἱ Ζαγορίσιοι.

Η ΖΩΣΙΜΑΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Στις 19 τοῦ Μᾶη, μέρα Παρασκευῆ, οἱ σπουδαστὲς καὶ τῶν δυὸ χρόνων τῆς Ζ.Π.Α. (κάπου 105 ὑποψήφιοι δάσκαλοι καὶ δασκάλες πραγματοποιήσαν ἡμερήσια ἐκδρομὴ στὸ Κεντρικὸ Ζαγόρι. Τοὺς σπουδαστὲς συνόδωσαν στὴν ἐκδρομὴ αὐτὴ τὸ διδακτικὸ καὶ διοικητικὸ προσωπικό, τῆς Ἀκαδημίας ποὺ πρῶτος ἀπ' ὅλους ἦταν ὁ καθ' ὅλα ἄξιος καὶ δραστήριος Ἡπειρώτης διευθυντὴς στὸ Ἀνώτερο αὐτὸ Ἐκπαιδευτικὸ Ἰδρυμα κ. Κων. Κίτσος.

Ἀπὸ τὸ πρωτὶ αὐτῆς τῆς μέρας μετὰ αὐτοκίνητα ποὺλμαν καὶ ἄλλα ἰδιωτικὰ τέτοια, σπουδαστὲς καὶ διδακτικὸ προσωπικὸ βρέθηκαν στὸ ὄμορφο καὶ ἱστορικὸ μοναστήρι τοῦ Ἀϊ—Γιάννη Πρόδρομου ποὺναι κοντὰ στὸ Τσεπέλοβο καὶ ἔχει τὴν ὀνομασία «Ρογκοβό». Στὸ γραφικὸ ἐκκλησάκι τοῦ μοναστηρίου ἐκκλησιάστηκαν ὅλοι μετὰ εὐλάβεια, ὅπου τελέστηκε κατανυκτικὴ λειτουργία, εἰδικὰ γιὰ τοὺς ἐπισκέπτες, ἀπὸ τὸν ἡγούμενον τοῦ μοναστηρίου πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη πατέρα Ἐφραίμ (Μ. Κρυστάλλη).

Ἀφοῦ δόθηκαν οἱ σπουδαστὲς ὁρισμένους πληροφορίες καὶ στοιχεῖα γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ ἰδιαίτερα τέτοια γιὰ τὸ μοναστήρι καὶ τὴν περιοχὴ του καὶ ἀφοῦ ἀπόλαυσαν τὸ πανόραμα τῆς χαράδρας τοῦ Βίκου, ποὺ γειτονεῖ μετὰ τὸ μοναστήρι, ἐπισκέφτηκαν καὶ τὰ χωριά τοῦ Ζαγοριοῦ Τσεπέλοβο, Καπέσοβο (ἀνταπόκριση κ. Τόλογλου) καὶ Κουκούλι ὅπου ἐπισκευθῶσαν τὸ σπίτι—ἀρχεῖο τοῦ Κώστα Λαζαρίδη.

Χὲς τῶν Ζαγορίσιων ποὺ τὸν γνώριζαν μετὰ μεγάλη θλίψη, γιὰ τὸ Τζαμίκας ἦταν ἕνας ἐξαιρετὸς Γκαμπὸς μετὰ πανελλήνια προβολὴ καὶ δράση. Ἦταν ἀνθρώπος μετὰ μεγάλη ψυχὴ καὶ ἀλτρονιστικὰ αἰσθήματα. Βοηθοῦσε ὅλους τοὺς συνανθρώπους του καὶ πρό πάντων τοὺς Ζαγορίσιους σὲ κάθε στιγμὴ καὶ σὲ κάθε περίπτωσι. Ἄς εἶναι ἐλαφρὸ τὸ κῶμα του.

Η ΜΟΜΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Εἶναι ἀσφαλῶς θετικὴ συμβολὴ ἡ ἀνάλυση τῆς κατασκευῆς τῶν ἐργασίων τῶν δρόμων τοῦ Ζαγοριοῦ ἀπὸ τὴ ΜΟΜΑ. Τὸ ἔργο τῆς εἶναι γνωστὸ στοὺς συμπατριώτες καὶ ἡ εἴδησις τοὺς ἱκανοποίησε.

Ἔργα ποὺ ἀνέλαβε εἶναι:

1) 41η ὁδὸς ἀπὸ ΚΑΜΠΕΡΑΓΑ μέχρι ΒΟΒΟΥΣΑ 20. ἑκατομ. γιὰ διαμόρφωση, τεχνικά, χαλικοδότρωση στὸ σημεῖο ποὺ ὑπάρχει ἀνάγκη βατότητας.

2) 46η ὁδὸς ἀπὸ ΚΗΠΟΥΣ μέχρι ΜΑΚΡΙΝΟ 10 ἑκατομ. οἱ ἴδιες ἐργασίες μέχρι ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ

3) 25η ὁδὸς ἀπὸ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ μέχρι ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ 7 ἑκατομ. οἱ ἴδιες ἐργασίες.

4) 31η ὁδὸς ἀπὸ ΑΡΙΣΤΗ 3 ἑκατ. διὰ ἀσφαλτικά.

5) Ὁδὸς ΔΙΚΟΣΤΟΜΟΥ—ΔΙΚΟΡΦΟΥ 1 ἑκατομ. γιὰ διαμόρφωση σὲ θέση «πραβατίνα».

6) Ὁδὸς ΑΡΙΣΤΗ κοινότης ΒΙΚΟΥ 1 ἑκατομ. διὰ βατότητα.

α) Ὁδὸς ΑΓ. ΚΩΝ(Ν)ΟΣ — ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ 800.000 κιλ.

β) ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΚΑΤΩ ΚΑΙ ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΩΝ 500.000 κιλ. διὰ βατότητα.

γ) Κατασκευὴ Γεφύρας καὶ βελτίωσης ὁδοῦ ΔΙΠΟΤΑΜΟΥ 800.000.

δ) Κατασκευὴ Γεφύρας Καρυῶν 300.000 κιλ.

ε) Κατασκευὴ στεγάστρου Ἐλαφὸ τοπου 100.000.

στ) Βελτίωση πλατείας Διλόφου 200.000 κιλ.

ζ) Τεχνικὰ ἔργα ΚΑΒΑΛΑΡΙΟΥ—ΑΝΘΡΑΚΙΤΟΥ 700.000 κιλ.

η) Πνευματικὸ Κέντρο ΤΡΙΣΤΕΝΟΥ 400.000 κιλ.

θ) Ἐνίσχυση Οἰκοκοιρικῆς Σχολῆς—ΑΝΩ ΣΟΥΔΕΝΩΝ 400.000 κιλ.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΗ

ΔΙΑΚΡΙΘΕΝΤΩΝ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Προκειμένου ἡ Ἐνωσις τῶν Ζαγορίσιων Ἀθηνῶν (ὁδὸς Γερανίου 41, Τ.Τ. 101 τηλέφ. 5246809) νὰ περιλάβῃ εἰς ἐκδόθησόν του Τόμους ΜΝΗΜΟΣΥΝΗΣ ΔΙΑΚΡΙΘΕΝΤΩΝ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ἅπαντας τοὺς πρὸ τοῦ ἔτους 1978 διακριθέντας Ζαγορίσιους εἰς ἓνα ἢ περισσοτέρους τομείς τῆς ἐπαγγελματικῆς ἢ κοινωνικῆς τῶν δραστηριότητος (Ἐκκλησία, Πολιτεία, Στρατεῖα, Ἐπιστήμη, γράμματα, πολιτικὴ, καλλιτεχνία, ἐμπόριο, βιομηχανία, ναυτιλία, εὐεργεσίες κλπ.). γιὰ νὰ ὑπευθύνωνται πάντοτε σὲς μεταγενέστερες γενεὲς τὰ ἐπιτεύγματα τῆς δραστηριότητος τῶν προγόνων τῶν, π ρ ο σ κ α λ ε ῖ τοὺς ἐπιθυποῦντας νὰ περιληφθῶν εἰς τὰς ἐκδόσεις τῆς ὅπως ἀποστελλοῦν εἰς τὴν Ἐνωσιν ἐνυπόγραφα βιογραφικὰ σημεῖωματα μετὰ φωτογραφίας τὰ ὁποῖα δέον νὰ περιλαμβάνουν: 1) Ὀνοματεπώνυμον, ὄνομα πατρὸς, 2) Δ)νοιν κατοικίας (πόλις, ὁδὸς, ἀριθμὸς) τηλέφωνον, 3) Ἔτος καὶ τόπος γεννήσεως, 4) Σπουδαί ἐν ἡμεδαπῇ ἢ ἀλλοδαπῇ, εἰδικότητες, γλώσσαι, 5) Ἐπαγγελματικὴ σταδιοδρομία καὶ ἄλλες ἀσ-

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Φρόσω Ἰωαννίδη	1.000
Στάθης Λαμπρίδης	1.000
Κώστας Λαζαρίδης	1.000
Κίμων Κυριαζῆς	1.000
Δημήτριος Χατζῆς	1.000
Σοφία Σουγκάρη	1.300
Πέτρος Κοκορῆς	1.000
Θάλεια Μηχαλίδου	1.000
Γεώρ. Παπαζώης	1.000
Δ. Παπαλεοντίου	1.000
Βασ. Τζιόβας	1.000
Κων. Γκωλέτσος	1.000
Χαρ. Πέτσος α' δόση	500
Κων. Βαρζώκας α' δόση	500
Χρ. Καλλίδης	650
Χρ. Δαρίτσος	500
Ἑλλη Φράγγου	500
Μάνθος Οἰκονόμου	500
Ἐνωσις Ζαγορίσιων Ἀθηνῶν α' δόση	10.000
6' δόση	2.000

(ἀπὸ παραδρομὴν παραλήφθηκε στὸ προηγούμενο φύλλο καὶ ἀναφέρθηκε ἀόριστα στὸ πρῶτο).

Ἀδελφότης Τριστένου 1.000

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΜΑΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΚΟΥΚΟΥΛΙΩΤΩΝ «ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΠΛΑΚΙΔΑΣ»

Στὴ μνήμη τῶν γονέων τους ἡ ἀνὴρ καὶ Ἀνδρομάχης Θεοδώρου παιδιὰ τους πρόσφεραν στὴν Ἀδελφότητα Κουκουλιωτῶν «Εὐγένιος Πλακίδας» τὰ ἑξῆς ποσά:

Στέφανος Θεοδώρου	δοακ. 10
Ἀμαλία Θεοδώρου	» 10
Μαριάννα χίρα Γεωρ. Παπακλίδη	» 10

νήσεις δραστηριότητες, εἴτε σὲ κλάδο τους, εἴτε καὶ σὲ ἄλλους μετ' ἐκτακτῆς δραστηριότητος, 6) Ἀξιώματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐν τῷ στρατῷ κλπ. 7) Ἡθικὰ ἀξιώματα καὶ τιμητικὰ διακρίσεις, 8) Ἐκδόσεις ἐργασιῶν τῶν, 9) Ἀνέδειξαν τέκνα σὲ διακεκριμένους τομείς δραστηριότητος.

Ἀπαντᾷ τ' ἀνωτέρω εἰ δυνατόν καταλαμβάνουν μίαν δακτυλογραφημένην σελίδα τῶν 30 σειρῶν.

Διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν βιογραφικῶν σημεῖωμάτων τῶν ἀποθανόντων θὰ μεριμνήσουν οἱ οἰκείοι τῶν, οἱ ποῖοι θὰ ἀναφέρουν καὶ χρονολογίαν θανάτου.

Ἐπιτροπὴ Μνήμοσυνης διακριθέντων, ἐκ κορυφαίων Ζαγορίσιων, χαρακτηρίζου τὰ ἀποστελλόμενα βιογραφικὰ σημεῖωματα ἂν ἐμπέσω εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν διακεκριμένων Ζαγορίσιων καὶ ἀκολουθῶς θὰ δημοσιεύονται ταῦτα εἰς τὴν Ἐφημερίδα τὸ ΖΑΓΟΡΙ καὶ εἰς τὴν συνέχειά θὰ καταχωροῦνται εἰς τὸν ἐκδοθησόμενον Τόμον.

Ὁ Πρόεδρος
Δ. ΠΑΠΑΛΕΟΝΤΙΟΥ
Ὁ Γ. Γραμματεὺς
ΚΛ. ΒΛΑΔΙΚΑΣ